EPIcenter

Glasilo Posoškega razvojnega centra | letnik V, št. 6, junij 2004 | BOVEC, KOBARID, TOLMIN | ISSN 1581-6087

OOZ Tolmin praznuje
Institucije in finančni instrumenti EU
S promocijo do ustreznih kadrov
Srebrni loti
Med živo vodo in nebom
Neprecenljivi dar narave
Dr. Josip vitez Tonkli
80 let TNP
Zlata obala ... mogoče nekoč
Kako so gradili bohinjski predor

Krojimo leasing po vaši meri
XXL M L XL S
GORICA LEASING ©
++386 05 335 36 00

EPIcenter

Izdal in založil:
Posoški razvojni center

Naslov:
Uredništvo EPI-centra
Trg svobode 4, 5222 Kobarid

Telefon:
05/ 38-41-510 (glavna urednica)
05/ 38-41-502 (pomočnica urednice)
05/ 38-41-500 (Posoški razvojni center)

Faks:
05/ 38-41-504

E-pošta:
epicenter@pososki-rc.si

V. d. glavne in odgovorne urednice:
Mateja Kutin

Pomočnica glavne urednice:
Patricija Rejec

Lektoriranje:
Nevenka Janež

Fotografija na naslovnici:
Foto Červ

Ilustracija:
Marko Podjavoršek

Oblikovanje in tehnična priprava:
Gaya Bratina-Jereb Cerkno

Tisk:
Present d.o.o. Ljubljana

Naklada:
7.100 izvodov

Glasilo je brezplačno.
Letnik V, št. 6, junij 2004

Intimne igre brez predsodkov

Ob prebiranju literature za enega izmed člankov v tokratni številki ***EPI-centra*** mi je dobesedno prekipelo. Sodelavka me je sprva le z začudenjem gledala in si mislila bog ve kaj, potem pa zaskrbljena spraševala, kaj za hudiča se vendarle razburjam. Naj razjasnim še vam.

V knjigi **Antona Komata** *Nespametni bodo žejni* sem pod naslovom *Ekokriminalke z arzenikom* med drugim prebrala*: "Spomnimo se le tragedije pri požaru kmetijsko-zadružnega skladišča v Tolminu, kjer je zgorela zadostna količina arzenika za pomor nekaj tisoč ljudi. Arzenik se pri takih in podobnih požarih vgradi v površinski sloj prsti in od tam prek prehranjevalne verige vstopa v naše telo."* Svinčev arzenat je bil nekdaj razširjen insekticid, ki so ga uporabljali proti raznovrstnim insektom.

V pogovoru s kolegi sem hotela izvedeti, ali sem morda res edina, ki ne vem, kaj vse je pravzaprav 'spuhtelo' iz skladišča. Zgodba o požaru je seveda že zdavnaj 'pozabljena', prav tako kot dejstvo o vsakodnevnem kemičnem zastrupljanju naših teles.

Rekli boste, še ena 'ljubiteljica narave', naperjena proti znanosti, tehnologiji, kapitalu, napredku naše civilizacije ... Ali morda veste, kdo nam piše strategijo nadaljnjega razvoja sveta in kakšna je njena vsebina? Kakšna je dejanska cena z denarjem tlakovane poti v prihodnost? Kako visoke račune bodo plačevali naši pravnuki zavoljo mita o materialnem napredku in zato ker smo proglasili znanost za edinega razlagalca resnice? Ker je danes vsako drugačno vrednotenje postalo predmet posmeha, še posebno zdrava kmečka pamet, bo naše opravičilo jutrišnjim generacijam prav gotovo zvenelo nekako takole: *"Nismo vedeli, ravnali smo pač v skladu s stopnjo razvoja znanosti in tehnike."*

Res me jezi, ker kljub tako razvpitemu razvoju informacijske tehnologije in ob številnih izdelanih študijah o dolgoročnih vplivih raznovrstnih snovi na človekovo zdravje premnogokrat še vedno ne vemo, kakšna je pravzaprav resnica. V ozadju so velikokrat nekakšni prikriti intimni dogovori 'pomembnih' mož, ki se igrajo bogove in mislijo, da lahko brez vsakršnih moralnih zadržkov manipulirajo z javnostjo. Sprašujem se, kdo jim je dal monopol nad resnico?

Ne morem pa se sprijazniti niti z dejstvom, da nam kljub številnim razvojnim projektom, študijam, raziskavam, sanacijskim programom, nepredvidene ekološke spremembe vedno znova dokažejo, da nismo sposobni napovedati prihodnosti planeta za več kot nekaj let. Toda ne skrbite, tehnokracija bo vse dognala v prihodnjih raziskavah!

Patricija Rejec

Utrinki

PROJEKTI KRAJEVNIH SKUPNOSTI

Občina Tolmin je letos že drugič objavila razpis za sofinanciranje projektov krajevnih skupnosti, katerega namen je urejanje komunalne infrastrukture, krajevnih poti in vaških ulic, vzdrževanje nepremičnin v njihovi lasti ter športne infrastrukture, s katero upravljajo.

V lanskem letu smo vsa sredstva, namenjena krajevnim skupnostim, razdelili preko razpisa. Letos so del sredstev prejele neposredno, preko razpisa pa je bilo razdeljenih še 17 mio SIT. Nanj se je prijavilo 21 od 22 krajevnih skupnosti z 38 projekti. Prijav, ki ne bi izpolnjevale pogojev razpisa, ni bilo. Zaradi veliko višjega povprečnega zahtevka bo letos sofinanciranih samo 11 projektov, kar je v primerjavi z lanskimi 21-imi zelo malo. Povprečna vrednost sofinanciranega projekta je z lanskih 924.000 SIT poskočila na 1.537.000 SIT, kar pomeni, da so se prijavitelji letos odločili za večje in obsežnejše projekte.

V letu 2003 je bila skupna vrednost (po finančnih konstrukcijah, ki so jih predložili prijavitelji) izbranih projektov 39.927.000 SIT, v letu 2004 pa kar 47.306.000 SIT. Letos so torej v krajevnih skupnostih 17 mio SIT, ki jih je Občina namenila za njihove projekte, s svojim prispevkom v delu, lastnem finančnem deležu in različnih sponzorskih sredstvih, nadgradili z več kot 30 mio SIT.

KS	Projekt	Vrednost projekta (v SIT)	Vrednost sofinanciranja (v SIT)	Število točk
Volče	Rezervoar za vodo za Sela pri Volčah	2.875.000	500.000	156
Šentviška Gora	Preplastitev ceste Prapetno Brdo – Sleme	5.872.506	2.550.000	145
Most na Soči	Obnova strehe na gasilskem domu in prostorih KS	4.957.680	2.157.680	140
Poljubinj	Ureditev igrišča v Poljubinju	5.642.000	2.550.000	139
Podbrdo	Ureditev dovoza in postavitev TV pretvornika	4.910.000	1.500.000	136
Slap ob Idrijci	Obnova strehe na Kulturnem domu	3.087.536	1.495.781	136
Gorenja Trebuša	Vzdrževalna dela na krajevnih poteh	4.997.740	2.500.000	135
Stržišče	Asfaltacija ceste Stržišče – Kal	5.000.000	2.550.000	134
Grahovo	Asfaltacija poti v Zarakovec	5.100.000	2.550.000	130
Tolminski Lom	Betoniranje ceste Strana	544.000	274.000	130
Pečine	Kanalizacija Pečine	4.320.000	2.500.000	129

Projekti, ki so bili izbrani na letošnjem razpisu.

Z vidika Občine je pričujoči razpis gotovo uspešen in koristen, saj razpisana sredstva ljudje v naših vaseh pomembno oplemenitijo. Učinki v okolju bi bili brez njihovega prispevka veliko manjši. To pa seveda ne more pomagati tistim, ki letos na razpisu niso uspeli pridobiti sredstev za svoje projekte. Občinski svet bi moral razmisliti o predlogu, da neizbranim krajevnim skupnostim na naslednjem razpisu dodeli prednost. Na ta način bi dosegli, da bodo sredstva relativno enakomerno porazdeljena po vsej občini.

Letos je končalo pod črto nekaj zelo dobrih projektov, ki jim je do uspeha zmanjkala le malenkost. Na žalost so sredstva, s katerimi razpolaga komisija, omejena. Ko jih zmanjka, je treba s sofinanciranjem končati. Glede na to, da so sredstva, razdeljena na ta način, porabljena zelo učinkovito, bi moral občinski svet pri sestavljanju naslednjega proračuna postavko za

Spletna stran

Od 15. junija dalje lahko na naši spletni strani www.pososki-rc.si preberete o vsem dogajanju na *Posoškem razvojnem centru.* Tu lahko najdete informacije o aktualnih projektih, razpisih, delavnicah ... Seveda pa lahko berete tudi EPI-center (v arhivu bodo številke od začetka leta 2003). ■

Iz vsebine

4
25 let OOZ Tolmin

6
Z znanjem v Evropo

11
Srebrni loti Renato Škoberne s.p.

12
Med živo vodo in nebom

16
Ohranjanje vodnih virov

18
Ambasador - dr. Josip vitez Tonkli

19
80 let TNP

Foto natečaj

*Vroči poletni dnevi so pred vrati, z njimi pa namakanje v rekah, poležavanje na prodnatih obrežjih, srkanje ledeno mrzle pijače in iskanje sence. Marsikdo med vami bo v roke vzel fotografski aparat in ujel utrip poletnih dni. Uredništvo **EPI-centra** vas skupaj s **Foto Červom** in **Videom Kragelj** vabi na*

FOTOGRAFSKI NATEČAJ ZA NAJBOLJŠI PORTRET

*Svoje fotografije pošljite **najkasneje do 25. septembra 2004** na naslov uredništva EPI-centra, Ulica padlih borcev 1b, 5220 Tolmin, s pripisom 'Za foto natečaj'. Tričlanska komisija (po en predstavnik Foto Červa, Videa Kragelj in EPI-centra) bo med pravočasno prispelimi naredila ožji izbor najboljših fotografij, ki bodo razstavljene v izložbi Videa Kragelj na Cankarjevi ulici v Tolminu. Imena avtorjev bomo objavili v našem glasilu. Komisija bo izbrala dve najboljši fotografiji, avtorja pa nagradila s 'kupončkoma', ki jima bosta pri Foto Červu oz. Videu Kragelj prinesla povečavi iz negativa (30 x 40 cm) katere koli njegove fotografije. V uredništvu EPI-centra bomo poskrbeli, da bosta nagrajeni fotografiji objavljeni na naslovnici našega glasila.*

Na natečaju lahko sodelujete z barvnimi in črnobelimi fotografijami v velikosti 15 x 21 ali 20 x 30 cm. Vsak avtor lahko pošlje največ deset fotografij. Na hrbtni strani jih opremite z 'umetniškim imenom' in šifro, s katero se udeležujete natečaja. Fotografijam priložite zapečateno ovojnico z naslednjimi podatki: ime, priimek, naslov, telefon in šifra udeleženca. Kasneje jih boste lahko prevzeli v uredništvu EPI-centra na zgornjem naslovu.

Ob tem bi radi še dodali, da so najboljše fotografije lanskega natečaja na ogled v izložbi Videa Kragelj. ■

foto ČERV TOLMIN

Posoški razvojni center

DIGILAB video TOLMIN

Utrinki

krajevne skupnosti povečati. V rebalansu letošnjega proračuna pa bi v okviru možnosti lahko sofinanciral še nekaj tistih projektov, ki so zaradi ostre konkurence na razpisu izpadli.

Uroš Brežan, podžupan Občine Tolmin

KAM BO VLAGALA OBČINA KOBARID?

Kobarid – Kobariški ***Občinski svet*** je 27. maja, na 15. redni seji, sprejel odlok o proračunu za letošnje leto. Načrtovani skupni prihodki znašajo 809.255.933 SIT, odhodki pa 962.899.180 SIT. Proračunski primanjkljaj v višini 153.643.247 SIT bodo pokrili z najetjem dolgoročnega kredita.

Občina Kobarid bo v letošnjem letu v spodaj navedene investicije in druge manjše investicije vložila okoli 150 mio SIT, od tega približno 50 mio SIT lastnih sredstev. Največje bodo investicije v ***obrtno cono Kobarid*** (66,7 mio SIT), 64 mio SIT nepovratnih sredstev bo namenila popotresni sanaciji ***Zdravstvenega doma Kobarid*** in nekaj več kot 21 mio SIT komunalni opremljenosti. Poleg tega bo Občina namenila 15 mio SIT popotresni sanaciji Napoleonovega mostu.

Patricija Rejec

Investicije	v 000 SIT
Zdravstveni dom Kobarid – popotresna obnova	64.000
Kanalizacija Idrsko – taksa za obremenjevanje voda	13.300
Čistilna naprava – Odlagališče Volče – taksa za obremenjevanje okolja	8.200
Projekt požarne vode za Obrtno cono Kobarid in odkup zemljišč za vodohran – Soča 2006	6.300
Obrtna cona Kobarid – Soča 2000-2006	66.700
Napoleonov most – popotresna sanacija	15.000

V ZNAMENJU DESETE OBLETNICE

Tolmin – V maju je ***Zavod za gozdove Slovenije*** (ZGS) praznoval deset let svojega delovanja. 1. maja 1994 je namreč država dotedanja ***Gozdna gospodarstva*** razdelila na ZGS kot državno ustanovo in Gozdna gospodarstva kot delniške družbe. Na našem območju sta bila ustanovljena ***ZGS, Območna enota*** (OE) ***Tolmin*** in ***Soško gozdno gospodarstvo***.

Ob tej priložnosti se je **Marko Janež**, vodja ZGS OE Tolmin, ozrl na preho- ▶

***LETOŠNJI TEDEN GOZDOV** je bil posvečen mestnim in primestnim gozdovom (na fotografiji je tolminski Kozlov rob).*

Območna obrtna zbornica praznuje

***Območna obrtna zbornica* (OOZ) *Tolmin* letos beleži 25. obletnico svojega delovanja. Ob tej priložnosti smo se pogovarjali z njenim predsednikom Metodom Andrejem Lebanom in se skupaj ozrli na prehojeno pot.**

Predsednik OOZ Tolmin ste že 15 let in od vsega začetka njen član. Kako se spominjate tistih prvih let?

Res je, teče mi že četrti mandat predsedniške funkcije na OOZ Tolmin. Leta 1979 sem postal član ***Obrtnega združenja***, predhodnika današnje OOZ. Moram povedati, da začetki združevanja obrtnikov na Tolminskem segajo celo dlje, v čas med obema vojnama. ***Društvo obrtnikov*** je obstajalo tudi po drugi svetovni vojni; hranimo seznam obrtnikov iz leta 1950. Kmalu za tem je oblast njihovo združevanje prepovedala. Leta 1979 so bila v Ajdovščini, Idriji, Novi Gorici in Tolminu ustanovljena Obrtna združenja, ki so se kasneje preoblikovala v OOZ. Povezala so se v ***Zvezo obrtnih združenj Slovenije***.

Časi vam niso bili najbolj naklonjeni.

Ne gospodarske ne politične okoliščine niti ljudje nam niso bili vedno

DOBITNIKI PRIZNANJ *za delo v preteklem obdobju in zavzetost pri reševanju skupnih problemov.*

Utrinki

jeno pot. Tolminska OE sodi med največje v Sloveniji, saj zajema območje od Loga pod Mangartom do Nanosa. Z 62 odstotno poraščenostjo z gozdom presega slovensko povprečje (Slovenija je z 58 odstotki druga v Evropi, prva je Finska), zaraščenost pa se še povečuje. Lani so posekali 184.000 kubičnih metrov lesa, kar je 20.000 več kot leto prej. To pa še zdaleč ne dosega vrednosti 320.000 kubičnih metrov, ki jo gozdno gospodarski načrti dovoljujejo. Janež je poudaril, da je posek v državnih in občinskih gozdovih zadovoljiv, veliko manjši pa je v zasebnih gozdovih. Vzroke za to lahko iščemo tudi v razdrobljenosti posesti. Po njegovem mnenju je nujno potrebno združevanje lastnikov, še posebej sedaj, ko smo vstopili v Evropsko unijo.

Janež je predstavil tudi nekatere novosti, ki jih prinašajo ZGS-ju novi zakoni. *Zakon o ohranjanju narave* uvaja naravovarstveni nadzor, ki naj bi ga izvajali gozdarji. Dogovarjanja še potekajo, lahko pa pričakujemo, da bomo kmalu v gozdu srečevali nadzornike. Po novem *Zakonu o lovu* je ZGS tudi upravljavec vseh državnih lovišč. Čaka jih priprava strokovnih podlag za delo lovskih družin, odmero meja posameznih lovišč in izračun koncesij, ki jih bodo družine plačevale. Predvidevajo, da bo to pripravljeno do naslednje lovske sezone. Gozdarjem pa strahove zbuja Natura 2000. Skoraj polovica območja, s katerim upravlja ZGS OE Tolmin, je namreč uvrščena pod režim Natura 2000. Bojijo se, da bo to ovira za normalno gospodarjenje z gozdom.

ZGS organizira tudi akcije, s katerimi opozarja na nujnost spoštovanja okolja. Sredi maja je v Kobaridu potekalo srečanje popotnic in popotnikov po evropskih pešpoteh, ki ga tradicionalno organizira ***Komisija za evropske pešpoti***. Slovenski gozdarji vsako leto v maju organizirajo *Teden gozdov*, s katerim želijo javnost, predvsem šolajočo mladino, opozoriti, da je gozd pomemben in nenadomestljiv element naše kulturne krajine. Letošnja akcija je bila posvečena mestnim in primestnim gozdovom. Spremljale so jo številne prireditve, ki so dobile poseben pečat tudi zaradi praznovanja desete obletnice ustanovitve ZGS in vstopa Slovenije v EU.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

BO TRŽNICA ZAŽIVELA TUDI V TOLMINU?

Tolmin – Vsi, ki so v soboto, 8. maja, prišli na stari tolminski trg s fontano, so lahko v gneči ljudi, ki si je z zanimanjem ogledovala 15 stojnic in kupovala raznovrstne izdelke, začutili, kakšen je utrip prave mestne tržnice. Ta je potekala v okviru drugega *EKO praznika*, ki ga je organiziralo ***Združenje ekoloških kmetov Severne Primorske*** (ZEKSP). Vanj je vključenih 130 ekoloških kmetij in kar 50 jih prihaja iz Zgornjega Posočja, od Trente do Šentviške planote.

V primerjavi z lanskim letom je tokratno tržnico obiskalo bistveno več ljudi, ki so lahko izbirali med večjo ponudbo izdelkov: od skute, sira, raznih vrst moke, sokov, čajev, izdelkov iz čemaža, zelišč in medu do vin, žganih pijač, raznovrstnih sadik … ***Triglavski narodni park*** in ***Kmetijsko svetovalna služba iz Tolmina***, ki sta bila poleg ***Posoškega razvojnega centra*** tudi letošnja soorganizatorja

naklonjeni. Neprestano smo se morali prilagajati razmeram. Če smo hoteli preživeti, smo se morali povezati. Zadnjih deset, dvanajst let se je v političnih vrhovih nekaj spremenilo, ampak ne dovolj. Ne da smo ravno sovražniki države, verjetno pa smo še vedno 'ne bodi ga treba'. Veliko bo še potrebno spremeniti, da bodo obrtnikom časi zares naklonjeni.

OOZ Tolmin se je v tem obdobju tudi večkrat selila.

Da, pred štirimi leti že tretjič. Najprej smo kupili prostore nad sedanjo pošto. Potem smo se selili v Brunov drevored, v stavbo zraven župnišča. Kasneje pa smo kupili pritlične prostore stavbe v Tumovem drevoredu.

S čim vse se ukvarja obrtna zbornica?

Največ s svetovanjem. Poleg tega je naša naloga tudi dogovarjanje z lokalno oblastjo in z državo. V Sloveniji deluje namreč 62 OOZ, ki so združene v krovno organizacijo ***Obrtno zbornico Slovenije*** (OZS). Vsaka OOZ ima svoje poslance v skupščini OZS, kjer skušajo najti rešitve težav, s katerimi se soočamo, in doseči dogovor z državo. Povezava z Ministrstvom za finance je boljša odkar je ministrski stolček zasedel dr. **Dušan Mramor**, prej pa je bilo težko. Prisluhnejo določenim težavam, ki jim jih predstavimo. Vsaj tiste največje smo tako uspeli rešiti.

Naše člane skušamo tudi čim bolje obveščati o zakonskih spremembah, razpisih in podobno. Vsak dobi *Obrtnik* in *Informator* OOZ Tolmin. Žal pa mnogi to zelo redko preberejo. Pravijo, da nimajo časa, ker morajo delati. Premalo se zavedajo, da take informacije koristijo predvsem njim.

Država je določila ogromno funkcij oziroma nalog, ki so v pristojnosti obrtnih zbornic: od registra obrtnikov do mojstrskih izpitov. Vendar pa tega ne financira. Obrtniki plačujejo članarino, s katero se potem krije stroške delovanja OOZ.

Pokriva OOZ Tolmin celotno Zgornje Posočje?

Da, vse tri občine. Žalostno je, da bovški del zelo slabo sodeluje.

V OOZ Tolmin je včlanjenih 587 obrtnikov, ki skupaj zaposlujejo še približno 500 delavcev. Združeni so v sekcije, med katerimi so najbolj aktivni gradbinci, gostinci, promet in gradbena mehanizacija, avtoservisi, plastičarji ter frizerji in kozmetiki. Kaže se trend upadanja števila obrtnikov, na drugi strani pa raste število zaposlenih pri njih.

V sredi maja ste praznovali 25. obletnico delovanja OOZ Tolmin. Kako ste ta jubilej obeležili?

Obletnica je bila sicer že februarja, vendar smo praznovanje organizirali sredi maja. Z našimi člani in gosti smo proslavili skupne uspehe. Ob tej priložnosti je OZS nekaterim našim obrtnikom podelila priznanja za delo v preteklem obdobju in zavzetost pri reševanju skupnih težav. Hkrati pa je ***Slovenski institut za kakovost in meroslovje*** nekaterim obrtnikom podelil certifikate ISO 9001.

Kaj si želite v prihodnje?

Vemo, da obrt predstavlja osnovo za dobro gospodarstvo tako na podeželju kot v mestih. Zavzemamo se za različne oblike sodelovanja. Vendar pa smo proti eksperimentom, ki ogrožajo naš obstoj in uničujejo naše tradicionalne pridobitve. Želimo si, da bi se časi za obrtnike izboljšali, vendar pa bo morala država najprej nekaj narediti; morda pod drobnogled najprej vzeti predpise glede minimalnih tehničnih pogojev, ki velikokrat predstavljajo nedosegljive cilje in za marsikoga nesprejemljiv finančni zalogaj.

Pogovor pripravila in foto: Mateja Kutin

OZS je na predlog OOZ Tolmin podelila priznanja posameznikom za delo v preteklem obdobju in zavzetost pri reševanju skupnih problemov.

- ***Zlata plaketa:***
OOZ Tolmin in **Metod Andrej Leban** iz Tolmina (Mizarstvo Leban)
- ***Srebrna plaketa:***
Ljubo Rutar, sekretar na OOZ Tolmin
- ***Bronasta plaketa:***
Vladimir Hvala iz Kobarida (Hotel – restavracija Hvala) in **Rajko Podgornik** iz Tolmina (Transporti Podgornik)
- ***Priznanje:***
Ivan Kavs iz Tolmina (Kovinoplast Kavs), **Gorazd Kravanja** z Mosta na Soči (MEM – mikroelektromehanika), **Dragica Kavčič** iz Poljubinja (Orodjarstvo in kovinoplastika) in **Marijan Gorenšček** iz Kobarida (Avtoservis Gorenšček)

***METOD ANDREJ LEBAN**, predsednik OOZ Tolmin.*

Slovenski institut za kakovost in meroslovje je prvim obrtnikom in malim podjetjem pri nas podelil certifikate ISO 9001:
Drobni kovinski izdelki Andrej Dobravec, Kovinoplast Ivan Kavs, Kovi Etvin Berginc, Varspoj Bernarda Kos, MEM Gorazd Kravanja, Mikroplast Berginc Darko Alojz, Kovinski plastični izdelki in orodjarstvo Anton Balažic, Kovinski izdelki Hrast Milan, Rut d.o.o., Tera d.o.o. Fidemar d.o.o., Rotasklop Vilijem Schafhalter, Obdelava kovin Franc Junc

Utrinki

prireditve, sta na našem območju pričela prve kmetije usmerjati v ekološko kmetovanje leta 1999. Takrat sta pričela tudi z organizacijo prvih seminarjev na to temo. Tako se danes v Zgornjem Posočju z znamko *Biodar* lahko pohvali okrog 15 kmetij. Znamka je zagotovilo, da so njihova živila pridelana v skladu s standardi ***Zveze združenja ekoloških kmetov Slovenije***, njen lastnik pa lahko postane vsak kmetovalec, ki je na svoji kmetiji v nadzoru ekološke pridelave uspešno zaključil preusmeritveno obdobje. Naj bralcem ob tem povemo, da sta na našem območju tudi dva zaščitena kmetijska izdelka z geografskim poreklom: sir Tolminc in Bovški sir.

Člani ZEKSP so ugotovili, da bi lahko takšna tržnica v Tolminu potekala vsaj enkrat mesečno, nanjo pa bi povabili tudi kmete iz ostalih delov Slovenije. Pogovori v zvezi s tem že potekajo z ***Občino Tolmin***, vsi pa se nadejajo, da bo zaživela že to jesen.

Prireditev so popestrili še osemletni harmonikaš **Mitja Jeram**, ***Plesna šola Urška***, ***Vokalna skupina Snežet*** in ***Ansambel Sotočje***. Vsi, ki so si zaželeli poskusiti tradicionalne jedi Zgornjega Posočja, so lahko v ***Gostilni pri Kranjcu*** naročili menije iz ekološko pridelane prehrane: krompir, skuto, sir, friko, polento, joto, štruklje. V sklopu praznika je potekala tudi predstavitev domače obrti in animacijska delavnica za otroke, v organizaciji pikapolonice iz ZEKSP in ***Centra za usposabljanje Tolmin***.

Patricija Rejec

NADEJAMO SE**, da bomo že jeseni lahko enkrat mesečno obiskovali ekološko tržnico v Tolminu. **Foto: Mateja Kutin

Institucije Evropske unije

V prejšnji številki *EPI-centra* smo v sklopu programa *Izobraževanje za aktivno državljanstvo* objavili prvi članek, v katerem smo pokazali, kaj aktivno državljanstvo sploh je, ter izpostavili pomen izobraževanja in usposabljanja, da posameznik postane aktivni državljan. Poudarili smo, da pojem aktivnega državljanstva dobiva poseben pomen sedaj, ko je Slovenija postala članica Evropske unije (EU). Prvi prispevek smo zaključili z ugotovitvijo, da je eden od pomembnih dejavnikov, ki vplivajo na uveljavljanje aktivnega državljanstva v EU, poznavanje institucij, ki v njej obstajajo in delujejo. Zato bomo le te na kratko predstavili.

EU se od tradicionalnih mednarodnih organizacij razlikuje po tem, da države s članstvom v njej prenesejo del svojih suverenih pravic na neodvisne institucije, ki zastopajo tako nacionalne kot skupne evropske interese. V ta namen v njej delujejo naslednje institucije in organi:

EVROPSKI PARLAMENT. Vir: Evropopotnica

Svet EU

Ta institucija, v kateri so zastopane vlade držav članic, je najpomembnejša ustanova v procesu sprejemanja odločitev EU, svojo sestavo in ime pa spreminja glede na področje dela (kmetijstvo, promet, izobraževanje). Glede na tematiko se sestanejo resorni ministri, ki sprejemajo odločitve s svojega področja. Najpomembnejši svet, svet za splošne zadeve in zunanje odnose, sestavljajo zunanji ministri. Ta poleg dela na svojem področju usklajuje tudi delo vseh drugih ministrskih srečanj. Kot primarni zakonodajni organ (na vse več področjih se uveljavlja sistem soodločanja z evropskim parlamentom) svet EU sprejema različne pravne akte, med katerimi so najpomembnejše uredbe. Te so zavezujoče za vse članice z dnevom objave v *Uradnem listu Evropskih skupnosti*, ko postanejo tudi del notranjega prava vsake članice. Svet sprejema tudi direktive, odločbe, mnenja in priporočila.

Svet EU odloča praviloma s kvalificirano večino; nekatere odločitve pa še vedno sprejema s soglasjem, nekatere pa tudi z navadno večino. Ker bo v razširjeni EU, ki sedaj šteje 25 članic, težko dosegati soglasje, je s pogodbo iz Nice določenih 27 področij (ukrepov), na katerih se bodo odločitve namesto s soglasjem sprejemale s kvalificirano večino (to pomeni, da bo po 1. januarju 2005 moralo biti zbrano določeno število glasov držav članic in za sprejem bo morala glasovati večina izmed njih).

Po širitvi se spreminja tudi število glasov držav članic v Svetu EU. Slovenija bo imela štiri glasove (Nemčija na primer 29 in Malta tri). Vsaka članica Unije predseduje Svetu EU šest mesecev, rotacija pa je vnaprej določena. Predsedujoča članica usmerja delo Sveta EU in išče kompromisno rešitev v primeru deljenih mnenj. V času širitve EU Svetu predseduje Irska, ob polletju pa jo bo zamenjala Nizozemska. Predsedstvo deluje v skladu s svojim programom, v katerem predsedujoča država poleg uresničitve skupnih ciljev predlaga tudi svoje prednostne naloge.

Evropski svet

Najvišje politično telo Unije, Evropski svet, sestavljajo predsedniki držav ali vlad članic EU ter predsednik evropske komisije. Na predlog Nemčije in Francije je bil ustanovljen pred 30 leti. Redni sestanki evropskega sveta potekajo vsako leto junija in decembra. Na njih voditelji sprejemajo najpomembnejše politične odločitve ter določajo politične smernice za prihodnost. Poleg teh srečanj pa dvakrat letno potekajo tudi neformalni sestanki, namenjeni obravnavi aktualnih tem, kot je na primer politika zaposlovanja. Evropski svet ima tudi najpomembnejšo vlogo pri določanju skupne zunanje in varnostne politike.

Evropski parlament

Izvolijo ga državljani EU vsakih pet let na neposrednih in splošnih volitvah. Te bodo prav letos v juniju in bodo zaradi razširitve EU prinesle povečanje poslancev s 626 na 732, med katerimi bo tudi sedem slovenskih. Poslanci v parlamentu delujejo v več poslanskih skupinah, ki nastanejo na osnovi strankarske in ne državne pripadnosti. Niso torej predstavniki države, v kateri so bili izvoljeni, ampak zastopajo svoje volivce in njihove interese ter politične interese evropskih političnih strank. Do sedaj sta bili največji poslanski skupini evropska ljudska stranka (skupina ljudske stranke Evrope in evropskih demokratov) in socialisti (skupina stranke evropskih socialistov).

Evropski parlament zaseda dvanajstkrat letno v Strasbourgu, preostala zasedanja potekajo v Bruslju, kjer so tudi seje odborov (17 stalnih odborov).

Evropski parlament je z dopolnili k ustanovitveni pogodbi v minulih desetletjih pridobival čedalje več pristojnosti in tako prerasel iz povsem svetovalne skupščine v pravi zakonodajni parlament, ki ima danes podobna pooblastila kot nacionalni parlamenti. V zakonodajnem postopku je izenačen s Svetom EU – mislimo na soodločanje, ki je bilo uvedeno z Maastrichtsko pogodbo. Besedilo je potrjeno, ko ga potrdita oba, poslancem pa omogoča blokiranje sprejema evropske zakonodaje. Soodločanje je danes ena od najpomembnejših moči evropskega parlamenta in se nanaša na svobodno gibanje delavcev, ustvarjanje notranjega trga, raziskave in tehnološki razvoj, okolje, zaščito potrošnikov, izobraževanje, kulturo in zdravstvo. Ta postopek bo po uveljavitvi pogodbe iz Nice v uporabi na več kot 50 področjih delovanja EU (prej 35 področij).

Posebej pomembna je vloga evropskega parlamenta pri sprejemanju evropskega proračuna in pri nadzoru njegove porabe. Brez njegovega soglasja proračun ne more biti sprejet, prav tako morajo poslanci potrditi poročilo evropske komisije o izvrše-

vanju proračuna za preteklo leto. Parlament odloča tudi o širitvi EU, saj lahko uporabi veto na sprejem nove članice.

Evropska komisija

Ta ustanova je v bistvu najpomembnejša za izgradnjo in delovanje evropske integracije. Ima namreč vlogo pobudnice; samo ona lahko pripravlja predloge zakonodajnih aktov, o katerih nato odločata evropski parlament in Svet EU. Ima tudi izvršilno funkcijo, saj skrbi za izvajanje zakonodaje in v okviru tega sprejema podzakonske akte Unije; njene pristojnosti pa segajo tudi na oblikovanje skupnih politik EU in nadzorovanje njenega proračuna.

Pomembna naloga evropske komisije je tudi zagotoviti uresničevanje ustanovitvenih pogodb in kot 'varuh pogodb' lahko pred evropskim sodiščem toži vse druge skupne ustanove, državo članico oziroma njeno pravno osebo.

Evropska komisija predstavlja EU navzven, končne dogovore glede širitve in sprejema različnih sporazumov pa potrjuje Svet EU. Po razširitvi jo sestavlja 25 članov (predsednik in komisarji), ki jih predlagajo države članice in jih potrdi evropski parlament. Komisarji ne zastopajo interesov matičnih držav, ampak morajo v prvi vrsti skrbeti za splošne koristi in razvoj Unije. Komisija je za svoje delo odgovorna evropskemu parlamentu, ki ji lahko z dvotretjinsko večino izglasuje nezaupnico, kar lahko privede do odstopa celotne komisije.

Pogodba iz Nice prinaša tudi novost, da se po vstopu 27. države v EU število komisarjev ne bo več povečevalo. Sistem rotacije bo določal, iz katerih držav bodo komisarji v določenem mandatu. Predsednika evropske komisije bodo države članice imenovale s kvalificirano večino in ne več s soglasjem, izbrani predsednik pa bo lahko zavrnil predlog članice za imenovanje določenega komisarja. Kot skupni organ bo komisijo še vedno izvolil evropski parlament z dvotretjinsko večino, na enak način ji bo lahko izglasoval tudi nezaupnico

Evropsko sodišče

Ta institucija skrbi za pravilno razlago in izvajanje evropske zakonodaje. Vsaka država članica imenuje enega sodnika, ti pa praviloma odločajo v senatih. Sodišče je pristojno izključno za tolmačenje evropske zakonodaje, zato se nanj z vprašanji obračajo sodne ustanove iz držav članic. Te so v nadaljevanju postopka na nacionalni ravni zavezane spoštovati mnenje evropskih sodnikov. Sodišče je pristojno tudi za reševanje sporov med državami članicami, med evropskimi institucijami in članicami ter med institucijami in fizičnimi osebami.

Računsko sodišče

Nadzira porabo denarja iz evropskega proračuna in finančno poslovanje vseh teles, ki jih je ustanovila EU. Po razširitvi EU bo v računskem sodišču še naprej po en sodnik iz vsake države članice. Svet EU jih bo imenoval s kvalificirano večino za obdobje šestih let z možnostjo podaljšanja. Letno sodniki objavijo poročilo o delu, pred Svetom EU in evropskim parlamentom pa morajo predstaviti poročilo o izvrševanju proračuna za določeno leto. Evropske ustanove in organi v državah članicah morajo sodelovati z računskim sodiščem in na njihovo zahtevo izročiti potrebne dokumente.

Evropska centralna banka

V okviru EU deluje tudi evropska centralna banka s sedežem v Frankfurtu, ki se skupaj z nacionalnimi bankami držav članic EU združuje v evropski sistem centralnih bank. Je središče gospodarske in denarne unije EU in je odgovorna za vodenje denarne politike Unije, devizno-tečajne politike, upravljanje z deviznimi rezervami, skrbi pa tudi za stabilnost evra.

Evropska investicijska banka

Na nepridobitni podlagi posoja denar javnemu in zasebnemu sektorju v državah članicah in drugih z Unijo povezanih državah. Posojila so namenska, projekte pa praviloma financira do višine 50 odstotkov njihove vrednosti. Najdejavnejša je na področjih telekomunikacij in prometa. Na teh področjih je največ posojil dobila tudi Slovenija.

Odbor za gospodarske in socialne zadeve

Je posvetovalni organ na področju širših družbenih in gospodarskih vprašanj, ki bo po razširitvi EU štel 344 članov (Slovenija jih bo imela sedem). Predstavlja skupino delodajalcev, delavcev ter različnih interesnih skupin. Izdaja svoja mnenja, ki jih morata Svet EU in evropska komisija upoštevati pri pripravi nekaterih zakonodajnih predlogov.

Odbor regij

To je drugi posvetovalni organ, ki ga sestavljajo predstavniki regionalnih in lokalnih skupnosti. Njihova temeljna naloga je svetovati Svetu EU in evropski komisiji na področju regionalnih ter lokalnih zadev, pa tudi zastopati interese regij na evropski ravni. Število vseh članov in število slovenskih članov je enako kot pri prejšnjem organu.

Varuh človekovih pravic Evropske unije

Za posameznika je to prav gotovo najpomembnejši organ, ki običajno vodi preiskave na osnovi pritožb, lahko pa preiskavo sproži tudi na lastno pobudo. Varuhu se lahko pritoži vsak državljan Unije, vsaka fizična ali pravna oseba z bivališčem ali sedežem podjetja v eni od držav članic EU.

Po splošno dostopnih gradivih priredila mag. **Almira Pirih**, Posoški razvojni center

Utrinki

PROMETNO VARNOSTNI DAN

Tolmin – V petek, 21. maja, je ***Občinski svet za preventivo in vzgojo v cestnem prometu občine Tolmin*** (SPV CP) organiziral *Prometno varnostni dan*. Namen prireditve je bil čim širšo javnost opozoriti na vsebino *Nacionalnega programa varnosti v cestnem prometu Republike Slovenije* ter v te aktivnosti vključiti vse šole, vrtce in starše. SPV CP in ***Avto moto društvo Tolmin***, ki sta nosilca aktivnosti, želita skozi predstavitve programa posebej izpostaviti ter opozoriti na tiste negativne in nevarne pojave v prometu, ki so najpogostejši vzrok prometnih nesreč (alkohol, droge, hitrost) ter na udeležence, ki so najbolj ogroženi v cestnem prometu (pešci, otroci, kolesarji in mladi vozniki).

Policisti ***Postaje prometne policije Nova Gorica*** in ***Policijske postaje Tolmin*** so predstavili opremo policista prometnika, vključno z motornim kolesom, opremo ter sredstva, ki jih uporabljajo pri nadzoru in kontroli prometa ter pri reševanju hujših prometnih nesreč, pa tudi opremo za preventivno delo na področju mamil. Kako poteka delo reševalne ekipe nujne medicinske pomoči in kakšno opremo imajo na razpolago za reševanje poškodovanih udeležencev v prometnih nesrečah, so prikazali delavci ***Zdravstvenega doma Tolmin***. Pri hujših prometnih nesrečah pa na pomoč pokličemo tudi gasilce. ***Prostovoljno gasilsko društvo Tolmin*** je predstavilo ekipo in opremo, ki jo pri tem uporabljajo. Ogledali smo si lahko reševanje ponesrečencev iz poškodovanega vozila v prometni nesreči.

Za obiskovalce pa so bila vsekakor zelo zanimiva oklepna vozila. **Slovenska vojska** je namreč predstavila del svoje opreme in poklic vojak Slovenske vojske. Najmlajši, stari 8 do 12 let, so se lahko na posebnem poligonu preizkusili tudi v 'avtošoli za otroke'. Inštruktorji podjetja ***JUMICAR d.o.o*** so jim podali osnove prometne vzgoje, potem pa so se sami preizkusili v vožnji z avtomobilčki, kakor to zahtevajo prometni predpisi. Vsi obiskovalci so lahko preizkusili alkotester, izmerili svoj reakcijski čas in zavorno pot ter s pomočjo posebnih tehtnic ugotovili, kakšna sila deluje na človeško telo v primeru čelnega trčenja pri določeni hitrosti. Slednje je predstavil Republiški SPV CP.

Foto: Mateja Kutin

Tolminski SPV CP bo s podobnimi akcijami nadaljeval tudi drugo leto. V aktivnosti bo poskušal pritegniti tudi otroke in občane iz bovške ter kobariške občine.

Jože Režonja, predsednik SPV CP Občine Tolmin

Finančni instrumenti Evropske unije

Zadnji med članki, vezanimi na izvedbo programa *Izobraževanje za aktivno državljanstvo*, je posvečen virom sredstev, ki jih Slovenija v letu 2004, ko je postala polnopravna članica Evropske unije (EU), lahko koristi. Osveščenost o najrazličnejših možnostih črpanja sredstev EU namreč tudi predstavlja pomemben vidik aktivnega državljanstva.

Strukturna in kohezijska politika EU je tisti poglavitni instrument solidarnosti, s pomočjo katerega članice prispevajo k skladnejšemu razvoju celotnega območja in premagovanju razvojnih razlik med regijami. Ta politika se izvaja prek štirih strukturnih skladov in kohezijskega sklada, ki skupno razpolagajo z dobrimi 35 odstotki vseh evropskih proračunskih sredstev. Leta so namenjena državam oziroma območjem, katerih bruto domači proizvod ne dosega 75 odstotkov evropskega povprečja oziroma 90 odstotkov v primeru kohezijskega sklada. Za boljše razumevanje na kratko predstavljamo vsebine posameznih skladov s poudarkom na prioritetah, za katere se je v tem programskem obdobju odločila Slovenija. V sklopu posameznih skladov bomo navedli tudi sredstva, ki jih je naša država pridobila iz EU za programsko obdobje 2004 – 2006. Ker je pri vseh ukrepih država dolžna k tem evropskim sredstvom dodati tudi lastna sredstva, so pri posameznih skladih prikazani tudi celotni zneski, ki bodo v Sloveniji na voljo v navedenem obdobju.

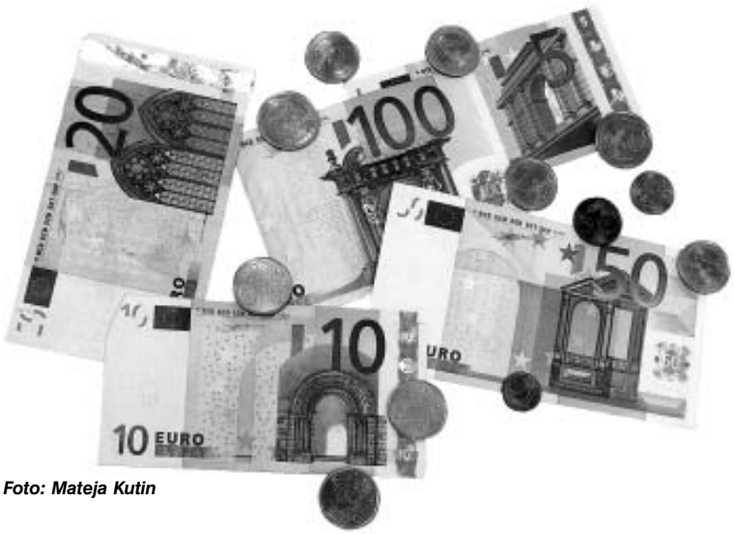

Foto: Mateja Kutin

Kaj so strukturni skladi in kako delujejo

Štirje strukturni skladi (Evropski sklad za regionalni razvoj, Evropski socialni sklad, Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad, Finančni instrument za usmerjanje ribištva) niso samo vir financiranja v evropskem proračunu. Vsak sklad ima svoja pravila, načela in vsebino, vendar se med seboj povezujejo v skladnem delovanju.

Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR)

Ustanovljen je bil leta 1975. Zadolžen je za spodbujanje ekonomske in socialne kohezije, pri čemer je njen osnovni cilj zmanjševanje razlik v stopnji razvitosti med regijami na ravni EU. Ta sklad je med vsemi največji in sredstva namenja za: • izboljšanje infrastrukture; • podporo malim in srednjim podjetjem; • spodbujanje produktivnih investicij ter • pospeševanje lokalnega razvoja in zaposlitvenih iniciativ.

Da bi pospešila gospodarski razvoj, se je Slovenija v obdobju 2004 – 2006 odločila, da bodo sredstva iz tega sklada usmerjena v: • spodbujanje razvoja inovacijskega okolja; • spodbujanje razvoja turističnih destinacij; • izboljšanje podpornega okolja za podjetništvo ter • gospodarsko infrastrukturo in javne storitve. Za te ukrepe je na voljo 136,5 mio € iz ESRR, skupaj z nacionalnimi sredstvi pa 184,2 mio €.

Evropski socialni sklad (ESS)

Med vsemi skladi ima EES najdaljšo zgodovino, saj deluje že od leta 1958 in je namenjen izboljšanju ter povečanju zaposlovanja v EU. Njegova politika je osredotočena na pet področij: • razvoj in spodbujanje aktivnih politik zaposlovanja; • spod-

Utrinki

ŽIVETI Z NARAVO – ŽIVETI DLJE

Gornja Radgona – V začetku maja je potekala osrednja slovenska sejemska prireditev s področja lovstva, ribištva in sožitja z naravo. Pomembno poslanstvo sejma *Lov* je tudi vzgajanje otrok in mladine za zrel ter pozitiven odnos do narave. Med bogatimi razstavami je veliko zanimanja požela predstavitev mostarske učilnice za biologijo, ki učencem pomaga razvijati sposobnosti za opazovanje in raziskovanje ter krepi pozitiven odnos do narave. V njej spoznavajo naravne zakonitosti in pojave, se pri tem spontano učijo, pridobljeno znanje pa uporabljajo na najrazličnejših novih področjih. Predstavili smo se s sloganom *Živeti z naravo – živeti dlje*.

Na sejmu smo razstavili manjši, a vseeno izredno bogat del zbirke naravnih didaktičnih pripomočkov, ki je rezultat večletnega sistematskega dela predvsem **Martina Rovščka**, pa tudi drugih donatorjev. Zbirko sestavljajo preparati živali in njihovih organov, krzna, živalske sledi, ujete v mavcu, deli živalskih skeletov ter rogovja. Didaktična razstava je stalna in se nenehno dopolnjuje. Oživlja jo skupinsko raziskovalno in poustvarjalno delo z besedili ter slikovnim materialom. Učenci in učitelji pri svojem delu uporabljamo metode demonstracije, eksperimenta, neposrednega zaznavanja in metodo primerjave. Učenci opazujejo zgradbo, videz in namembnost različnih eksponatov ter med seboj primerjajo različne vretenčarje, predvsem sesalce. Učitelji biologije v delo vpletamo ekološke teme, kot so onesnaževanje in posledice prometa ter obravnavamo posledice zlomov in drugih poškodb v naravi. V prihodnjem šolskem letu nameravamo usposobiti učence za uporabo nove tehnologije: digitalne in klasične fotografije ter videosnemanja. Posneto gradivo bodo pripravljali za razne predstavitve. Učilnica je idealna za pripravo referatov in izvajanje naravoslovnih dni. Svoje spoznanje in videnje narave učitelji naše šole delimo z učitelji naravoslovja sosednjih šol in zamejstva, s slepimi in slabovidnimi, z lovci ter drugimi ljubitelji narave.

V Gornji Radgoni smo predstavili tudi film, ki ga je posnel ravnatelj **Branko Loncner** v sodelovanju z zunanjima sodelavcema **Štefanom** in **Andrejem Rutarjem**. Naš razstavni prostor si je ogledalo veliko šolske mladine, učiteljev, lovcev in drugih ljubiteljev narave. Med njimi so bili tudi strokovnjaki, ki so bili nad našim delom navdušeni, nas moralno podprli in nam svetovali, naj z delom nadaljujemo. Zasluga za idejo in organizacijo pri postavitvi razstavnega prostora gre ravnatelju, ostalo strokovno delo pa smo opravili učiteljici biologije, zunanji sodelavec **Martin Rovšček**, računalnikar **Marjan Rodman** in likovni

bujanje enakih možnosti za vse, ki vstopajo na trg dela; • spodbujanje ter izboljšanje usposabljanja, izobraževanja in svetovanja kot del politike vseživljenjskega učenja; • spodbujanje usposobljene in vešče ter prilagodljive delovne sile, spodbujanje inovativnosti in prilagodljivosti podjetij ter razvoj podjetništva in • specifične ukrepe za izboljšanje dostopa žensk na trg dela.

Slovenija se je v obdobju 2004 – 2006 odločila za izvajanje naslednjih štirih ukrepov: • razvoj in krepitev aktivnih politik trga dela; • pospeševanje socialnega vključevanja; • vseživljenjsko učenje ter • spodbujanje podjetništva in prilagodljivosti. Tem ukrepom je na razpolago 75,6 mio € iz ESS, skupaj z nacionalnimi sredstvi pa gre za te namene 100,8 mio €.

Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad (EKUJS)

Ustanovljen je bil leta 1964. Njegove glavne naloge so izboljševanje konkurenčnosti kmetijstva, gospodarsko prestrukturiranje podeželskih območij, ohranjanje poseljenosti podeželskih območij in ustvarjanje pogojev za doseganje enakovredne ravni dohodka kmetijskega prebivalstva, varovanje okolja in ohranjanje naravne ter kulturne dediščine podeželja. Sklad je sestavljen iz dveh oddelkov: usmerjevalnega in jamstvenega.

Jamstveni oddelek sklada podpira okolju prijaznejše načine kmetovanja in spodbuja k trajnostnemu gospodarjenju s podeželskimi območji ter naravnimi viri. Usmerjevalni oddelek sklada pa zagotavlja sredstva za izboljšanje konkurenčnosti kmetijskega in živilskega sektorja. V obdobju 2004 – 2006 bomo v Sloveniji s sredstvi v skupni višini 47,1 mio € (znotraj teh je 23,5 mio € iz EKUJS) izvajali pet ukrepov, ki so usmerjeni v: • povečanje učinkovitosti in konkurenčnosti sektorja; • uspešno prilagoditev zahtevam skupnega trga EU; • spodbujanje dodatnih virov dohodkov na podeželju; • spodbujanje varnosti in kakovosti živilskih izdelkov ter • ohranjanje in trajnostni razvoj gozdov.

Finančni instrument za usmerjanje ribištva (FIUR)

FIUR je najprej deloval v okviru kmetijskega sklada, leta 1993 pa je postal samostojni instrument za ribištvo in marikulturo, ki igra pomembno vlogo pri subvencioniranju ribiškega sektorja.

Ta finančni instrument je usmerjen v: • prizadevanje za trajno ravnovesje med ohranjanjem in izkoriščanjem vodnih virov; • povečevanje konkurenčnosti in razvoj stabilnega podjetništva v tem sektorju; • povečevanje ponudbe in vrednosti proizvodov s tega področja ter • oživljanje področij, odvisnih od ribištva in marikulture.

V Sloveniji bomo v obdobju 2004 – 2006 s sredstvi v skupni višini 2,3 mio € (od tega je 1,8 mio € iz FIUR) izvajali dva ukrepa, s katerima želimo izboljšati varnost in življenjske pogoje ribičev, izboljšati konkurenčnost ter zagotoviti trajnostno rabo ribolovnih virov v Jadranskem morju, uvesti okolju prijazno tehnologijo za gojenje rib, povečati proizvodnjo s posodobitvijo obstoječih zmogljivosti, spodbujati večjo ponudbo in porabo rib, izboljšati trženje rib in ribiških izdelkov ter uskladiti kvaliteto predelave rib s standardi EU.

Skupaj je tako aktivnostim, vezanim na strukturne sklade EU, v Sloveniji v obdobju 2004 – 2006 namenjenih 334,5 mio € sredstev, znotraj katerih je 237,5 mio € sredstev iz strukturnih skladov, ostalo pa so nacionalna javna sredstva (državni in občinski proračuni); pri določenih ukrepih pa so dodatno predvideni tudi zasebni viri.

Kohezijski sklad

Kot že rečeno, pa poleg teh štirih skladov v EU deluje tudi Kohezijski sklad, katerega finančna pomoč je usmerjena v: • okoljevarstvene projekte in projekte, ki podpirajo razvoj politike okolja; • projekte za razvoj transportne infrastrukture; • preliminarne študije, ki se navezujejo na projekte in njihovo izvedbo, ter • pripravljalne projekte, ki analizirajo stroške in prihodke ter tehnično podporo projektov.

Ta sklad v bistvu dopolnjuje ESRR, vendar naj bi bili vplivi projektov, ki jih sofinancira, širši, mednacionalni. Slovenija bo v obdobju 2004 – 2006 iz tega sklada dobila 190,5 mio €, ki bodo namenjeni sofinanciranju štirih projektov in sicer enega s področja prometa ter treh z okoljevarstvenega področja.

Pobude skupnosti

Strukturne sklade poleg kohezijskega sklada finančno dopolnjujejo tudi tako imenovane pobude EU. Število teh pobud, ki se financirajo iz treh strukturnih skladov in sicer ESRR, ESS in EKUJS, se zaradi večje učinkovitosti skozi posamezna proračunska obdobja manjša, njihove vsebine pa ostajajo nespremenjene. Tako sedaj obstojajo le še štiri pobude in sicer: *INTERREG III, EQUAL, URBAN in LEADER+.* Skupno vsem pobudam je, da njihovo izvajanje poteka decentralizirano, kar pomeni, da so za večino odgovorne regionalne oblasti v državah članicah.

INTERREG III je usmerjen v čezmejno, meddržavno in medregionalno sodelovanje, ki je namenjeno spodbujanju skladnega, uravnoteženega ter trajnostnega razvoja celotnega območja EU. Pobuda ***EQUAL*** deluje na področju boja proti diskriminaciji in neenakosti na trgu dela. V ta sklop sodijo predvsem inovativni ter pilotni projekti, ki zadevajo • trg dela, zaposlovanje in strokovno izpopolnjevanje; • študije in strokovno sodelovanje; • tehnično pomoč za priprave, izvajanje, nadzor in ocenjevanje nalog, ki se financirajo iz ESS. ***URBAN II*** je namenjen gospodarski in socialni prenovi mest in urbanih sosesk v krizi, s ciljem zagotavljati trajnostni razvoj teh območij. Enako kot prvo pobudo ga financira ESRR. ***LEADER+*** je usmerjen v razvoj podeželja in se finančno napaja iz EKUJS.

V desetih novih članicah EU, med njimi torej tudi v Sloveniji, se bosta v tem proračunskem obdobju izvajali le prvi dve pobudi. Za pobudo EQUAL je iz ESS namenjenih 6,4 mio €; ker bo Slovenija k temu dodala še 2,1 mio €, gre skupno za 8, 5 mio €. Izvajanju INTERREGA III pa je Sloveniji iz ESRR v triletnem obdobju namenjenih 21 mio €.

Po gradivih na spletnih straneh EU in naših ministrstev priredila **Brigita Bratina**, Posoški razvojni center

Utrinki

pedagog **Mirko Kavčič**. Prepričani smo, da bo naš projekt pripeljal na šolo vedno več učencev in učiteljev iz slovenskih ter zamejskih šol.

Agnes Kozorog in **Kira Taljat Biščanin**, učiteljici biologije na OŠ Most na Soči

MEDNARODNI MUZEJSKI DAN

Tolmin – Mednarodna muzejska organizacija ***International Committee of Museums*** je maja leta 1977 sprejela resolucijo o mednarodnem dnevu muzejev. Od takrat praznovanje 18. maja opozarja svetovno javnost na vlogo muzejev pri kulturni izmenjavi, obogatitvi kultur ter razvoju vzajemnega razumevanja, sodelovanja, spoštovanja in miru med narodi. Na ta dan se po vsem svetu odpirajo novi muzeji in razstave ter se organizirajo najrazličnejše prireditve.

Letos je bilo na ta dan pestro tudi v Tolminskem muzeju. Kar 186 obiskovalcev si ga je brezplačno ogledalo, okrog 30 ljudi pa se je udeležilo predavanja v večernih urah.

V dopoldanskih urah so bili najštevilčnejši otroci iz tolminskega vrtca, ki so si ogledali glavno muzejsko razstavo, *Naplavine obsoške zgodovine*. Tudi učenci tolminskega 4.c razreda so se ob vodstvu muzejskega pedagoga sprehodili skozi posamezna zgodovinska obdobja, pridobljeno znanje pa dopolnili in popestrili še z risanjem ter izpolnjevanjem delovnih listov.

Na letošnjo temo Mednarodnega muzejskega dneva, ki je bil posvečen neoprijemljivi dediščini, se je navezovalo večerno predavanje. Bovčanka **Barbara Ivančič Kutin**, ki je kot asistentka zaposlena na ***Institutu za slovensko narodopisje*** pri ZRC SAZU v Ljubljani, nas je seznanila z zgodovino zbiranja slovstvene folklore v gornjem Posočju ter predstavila med drugim dva, danes še živeča zbiralca v Posočju, **Janeza Dolenca** iz Tolmina in **Vlasto Terezijo Komac** iz Bovca *(op. ur.: o njej smo pisali v prejšnji številji EPIcentra)*. Za muzealce po svetu postaja vprašanje neotipljive dediščine eno pomembnejših področij raziskav. Kultura se namreč ne manifestira samo v materialnih oblikah, temveč tudi skozi neoprijemljive elemente. Ti se prenašajo iz generacije v generacijo s pomočjo jezika, glasbe, gledališča, vedenja, gest, navad, šeg in vrste drugih oblik posredovanja. Knjiga Komačeve, *Zakladnica bovške preteklosti*, je zgleden primer ljubiteljskega zbiranja tovrstnega ljudskega blaga, do katerega se je danes na terenu vedno težje dokopati in hitro tone v pozabo.

Karla Kofol, Tolminski muzej

tolminski muzej

S promocijo do ustreznih kadrov

Sredi marca letos je *Posoški razvojni center* v partnerstvu z vsemi ostalimi razvojnimi agencijami v regiji (*Razvojno agencijo ROD* iz Ajdovščine, agencijo *ICRA* iz Idrije in *RRA severne Primorske* iz Nove Gorice) na Javni razpis za sofinanciranje projektov regionalnih razvojnih programov za razvoj človeških virov v letu 2004 prijavil projekt *Mladim v regiji približujemo deficitarne poklice – podjetjem pomagamo pridobiti ustrezne kadre*. Projekt je *Zavod RS za zaposlovanje* kot razpisnik odobril, tako smo razvojne agencije že konec aprila začele z njegovim izvajanjem na območju celotne Goriške statistične regije.

V projektu, ki je usmerjen v povezovanje gospodarstva in šolstva v regiji ter v katerega se je že v fazi prijave vključilo 50 zainteresiranih podjetij in šol ter drugih partnerjev, smo opredelili **naslednje ključne cilje**:

- med mladimi v Goriški regiji povečati delež tistih, ki se izobražujejo za deficitarne poklice;
- na ta način gospodarstvu regije srednjeročno in dolgoročno zagotoviti strokovne kadre, ki jih potrebuje za svoj nadaljnji razvoj in za večanje konkurenčne sposobnosti;
- zagotoviti zaposlitev v regiji tistim mladim, ki se izobražujejo za poklice, ki jih tukajšnje gospodarstvo potrebuje;
- s tem vplivati na zmanjšanje strukturne neskladnosti v regiji;
- omejiti beg strokovno usposobljenih kadrov iz regije ter
- na ta način tudi primoči k dvigu izobrazbene ravni prebivalstva regije.

Ključni problemi na trgu dela v regiji

Navedeni splošni **cilji izhajajo iz problematike**, ki je značilna za trg dela v regiji. Gre za problem, da se **med mladimi vse manjši delež odloča za izobraževanje za deficitarne poklice**. Posledice tega se kažejo na eni strani v **pomanjkanju ustreznega kadra v gospodarstvu**, kar pomembno vpliva na manjšo konkurenčnost regijskega gospodarstva, na drugi strani pa v tem, da mladi po končanem izobraževanju ostajajo v središčih, kjer so se šolali, saj **v regiji ni ustreznih delovnih mest** zanje. Dejstvo, da se premajhen delež mladih odloča za študij deficitarnih poklicev, vpliva tudi na **strukturno neskladje na trgu dela** v regiji. Dolgoročno pa odhajanje mladih iz regije vpliva na **slabšanje starostne strukture prebivalstva**; prav Goriška statistična regija ima med slovenskimi regijami najslabšo in se v zadnjih letih še slabša. Ostajanje mladih v regiji bo postopno zaustavilo te negativne demografske trende.

MLADIM PRIBLIŽUJEMO** deficitarne poklice. **Foto: Peter Kovačič

Kako postopno zaustaviti neugodne trende

To vprašanje smo si zastavili že, ko smo definirali projekt, in odgovor nanj je pomemben tudi za realizacijo zastavljenega projekta.

Izhajamo iz prepričanja, da je **mlade potrebno pravočasno obveščati** o načrtovanem razvoju lokalnega oziroma regionalnega gospodarstva s poudarkom na potrebah po kadrih. Če bodo mladi in njihovi starši (ki pomembno vplivajo na odločitev otrok o nadaljnjem šolanju) ter šolske svetovalne službe poznali potrebe gospodarstva in s tem tudi možnosti štipendiranja ter zaposlovanja po zaključenem šolanju, se bodo učenci po končanem osnovnošolskem in dijaki po srednješolskem izobraževanju v večji meri kot doslej odločali za študij poklicev, po katerih na (lokalnem) trgu dela vlada povpraševanje.

Kako bomo projekt izvedli

V projekt smo vključili podjetja v regiji in jih povabili, naj se v svoji predstavitvi osredotočijo na srednjeročne in dolgoročne potrebe po kadrih ter izpostavijo možnosti štipendiranja in zaposlovanja. Ker pa nismo pozabili na študente, bodo podjetja nakazala tudi možnosti opravljanja delovnih oziroma študijskih praks in izdelave seminarskih ter diplomskih nalog.

Te informacije bodo tistim, ki so jim res namenjene, to je učencem (njihovim staršem in šolskim svetovalnim službam) ter srednješolcem, **dostopne** na posebni **spletni strani**, ki jo bomo letos poleti vzpostavili v projektu. Na jesen, v zaključni fazi projekta, bo ta spletna stran s svojimi vsebinami **predstavljena** osnovnim in srednjim šolam, saj želimo, da bi informacije iz lokalnega gospodarstva mladim resnično pomagale pri izbiri poklica. Da bi tudi starše informirali o tej spletni strani, bomo zanje in za druge zainteresirane **pripravili zgibanko**, v kateri bomo predstavili cilje, namen projekta in vrsto informacij, dostopnih na spletu.

V mesecu maju smo se posamezne razvojne agencije v regiji obrnile na določeno število podjetij in jih zaprosili za pripravo vsebin za spletne strani. Da pa bi **zagotovili kontinuiteto projektu**, smo se razvojne agencije odločile za sprotno dopolnjevanje vsebin na spletni strani. Tako bodo v projekt lahko kasneje vstopala tudi druga podjetja; vsa tista, ki so zainteresirana za pridobitev ustreznega kadra v lokalnem oziroma regionalnem okolju.

mag. **Almira Pirih**, Posoški razvojni center

V kolikor se nam želite pridružiti sedaj, pa niste prejeli našega pisnega povabila, se lahko obrnete na katero koli od štirih razvojnih agencij v Goriški statistični regiji. Z veseljem vas bomo vključili v projekt.

Fotografija na naslovnici:

foto ČERV

Ul. P. Skalarja 8
TOLMIN
tel.: 05/ 38-10-190

Podjetja in Razvojni program Soča 2006

Razvojni program 'Soča 2006' je pripravil *Posoški razvojni center* na podlagi Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o popotresni obnovi objektov in spodbujanja razvoja v Posočju (ZPOOSRP-C) z namenom dodeljevanja razvojnih spodbud za: • vzpostavljanje razvojne infrastrukture, • pospeševanje podjetniških vlaganj, razvoj gospodarstva in odpiranje novih delovnih mest ter •usposabljanje in razvoj kadrov. Razvojne spodbude se dodeljujejo ob upoštevanju pravil dodeljevanja državnih pomoči ter Zakona o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja.

Na razpisu vsakoletnega izvedbenega programa je od leta 2002 pridobilo sredstva 16 podjetij. Zanimalo nas je, kako takšni programi prispevajo k uspešnosti njihovega poslovanja. V tokratni številki vam predstavljamo podjetje ***Srebrni loti Renato Škoberne s.p.***. Pogovarjali smo se z lastnikom podjetja **Renatom Škobernetom**.

Kako bi na kratko predstavili svojo dejavnost?

Pred nastankom podjetja leta 1990 smo imeli popoldansko obrt; ukvarjali smo se s pridobivanjem plemenitih kovin – srebra – iz odpadnih foto kemikalij. Potem smo se odločili za izdelavo srebrovih spajk, zlitin iz srebra. Investirali smo v delavnico in opremo ter postali samostojen poslovni subjekt. Po približno šestih mesecih razvoja smo začeli sodelovati s svojim prvim poslovnim partnerjem, ***Metalflexom***.

Podjetje se je z leti razširilo, tako da imamo danes sedem zaposlenih. Sodelujemo z uveljavljenimi podjetji, kot so ***ETA Cerkno***, ***ISKRA Avtoelektrika Šempeter pri Gorici***, ***Danfoss Compressors Črnomelj***, ***LTH Škofja Loka***, ***Gorenje Velenje***, ***Institut za kovinske materiale in tehnologije*** (IMT) in s številnimi malimi podjetji. Nekajletni razvoj je obrodil dobre rezultate. Poleg srebrovih spajk v obliki žice raznih dimenzij izdelujemo tudi obročke v milijonskih serijah. Vlivamo in valjamo anode za galvanizacijo. Največje priznanje za dolgoletno prizadevanje so reference tujih kupcev, saj gredo naši izdelki v nemški koncern ***EGO*** ter tudi na Kitajsko. Nenazadnje pa je potrebno omeniti samo pet reklamacij v 12-ih letih delovanja.

RENATO ŠKOBERNE SE UKVARJA *tudi z zbiranjem in reciklažo kovinskih odpadkov. Tehnološki proces je sestavljen iz razstavljanja sklopov in sortiranja v prvi fazi ter strojnega ločevanja posameznih komponent do končne uporabnosti sekundarnih surovin.*

Ste najpomembnejši proizvajalec srebrovih spajk v Sloveniji?

Na domačem trgu smo dodobra uveljavljeni. Lanskoletni promet v višini 60 mio tolarjev je potrditev, da smo najpomembnejši proizvajalec srebrovih spajk v Sloveniji. Vendar pa je slovenski trg na področju proizvodnje artiklov iz plemenitih kovin za potrebe industrije zelo majhen in nam ne omogoča želene širitve poslovanja. Zato smo se odločili za nakup in adaptacijo hale z namenom razširitve dejavnosti s popolnoma novo, zbiranjem in reciklažo kovinskih odpadkov, ki vsebujejo barvne ali plemenite kovine (elektronika, bela tehnika ...).

Bistveno je zlasti pridobivanje barvnih, plemenitih pa tudi drugih kovin iz odpadkov, ki so primerne za nadaljnjo predelavo. Prav tako je pomembno sortiranje plastičnih mas, ki nastajajo v procesu reciklaže. Na ta način pridobivamo: srebro (iz odpadne elektronike in drugih komponent elektroindustrije), baker (predelava z mletjem kablov), aluminij (sestavni deli sklopov), železo in plastiko (ABS, PP, PS, PE). Tehnološki proces je sestavljen iz razstavljanja sklopov in sortiranja v prvi fazi ter strojnega ločevanja posameznih komponent do končne uporabnosti sekundarnih surovin.

Reciklaža vam tako predstavlja pomemben vir repromateriala.

Sekundarne surovine, pridobljene iz ostankov in odpadkov, predstavljajo pomemben vir repromateriala za našo proizvodnjo. Osnovna ideja zadnje investicije je formiranje zbirnega in reciklažnega centra predvsem za potrebe bovške, kobariške in tolminske občine. Veliko odpadnega materiala se namreč ne obravnava na ustrezen način in se ga enostavno zakoplje ali odda kot manj vrednega. Potrebno je dodati, da je odpadne računalniške opreme zaradi hitrega zastaranja iz leta v leto več. Ker postaja problem odpadkov vse bolj pereč, je interes za sodelovanje pokazala tudi ***Komunala Tolmin***. Začetek naše dejavnosti namreč pomeni zmanjšanje količine odpadkov na deponijah ter rešitev področja odpadne elektronike in dela bele tehnike.

Kaj vse zajema investicija, ki ste jo začeli leta 2001 in izpeljali s pomočjo sredstev programa Soča 2006?

Investicija zajema spremembo namembnosti in rekonstrukcijo dela obstoječega proizvodnega objekta, ki se nahaja v industrijski coni v Poljubinju. Poleg tega pa smo ta denar vložili tudi v nakup opreme, strojev

in znanja v obliki ustreznih tehnologij predelave ter v druge stroške, nujne za pridobitev uporabnega dovoljenja za začetek nove dejavnosti.

Investicijo ste zaključili. Kako ocenjujete učinkovitost poslovanja?

Cilj investicije je bil razširitev poslovanja z novo dejavnostjo. Dobro leto po zaključku ugotavljamo, da se je naše poslovanje bistveno izboljšalo. Realizacija v letu 2003 je bila višja za 30 odstotkov v primerjavi s predhodno, povečali pa smo tudi število zaposlenih z dva na sedem. To pa smo lahko dosegli le z nakupom in ureditvijo nove proizvodne hale, kar so nam omogočila dodeljena sredstva iz programa *Soča 2006*.

Kako se borite s konkurenco na trgu?

Borimo se tako, da že vrsto let uspešno sodelujemo z IMT iz Ljubljane ter ***Slovenskim kemičnim institutom***. Sodelovanje bomo v naslednjih letih še poglobili in ga razširili na področje analize raznovrstnih kovinskih odpadkov ter raziskav najustreznejših tehnoloških postopkov predelave kovinskih odpadkov.

Kateri so vaši glavni trgi in ali recesija na zahodnem tržišču vpliva na vašo prodajo?

Naši glavni trgi so poleg Slovenije še Nemčija, Češka, Poljska, Anglija in območje bivše Jugoslavije. Recesija na dejavnost reciklaže nima odločujočega vpliva, saj so naši prodajni artikli surovine, po njih pa trg vedno povprašuje.

Kakšna je vaša vizija prihodnosti?

Naši ključni cilji so dodatno posodobiti in opremiti strojni park (mlini, stiskalnice ...) do take mere, da bomo lahko pridobili koncesijo za zbiranje in razgradnjo odslužene elektronske opreme za območje Primorske. Sedaj pa smo sredi postopka pridobivanja standardov ISO 9001 in okoljevarstvenega 14001.

Bi radi še kaj dodali?

Uvedba nove dejavnosti, zbiranja in reciklaže odpadkov, je bila izbrana kot najboljša možnost za zagotovitev nadaljnjega razvoja naše organizacije. Hkrati s pričakovanimi pozitivnimi poslovnimi rezultati pa s to dejavnostjo pripomoremo tudi k racionalnejši rabi sekundarnih surovin in nenazadnje tudi k čistejši podobi turističnega Zgornjega Posočja.

Pogovor pripravila in foto: Mateja Kutin

Med živo vodo in nebom

***Občina Tolmin* pripravlja *Razvojni program za območje ob Tolminki, Zadlaščici in Godiči*. Operativen dokument bo služil kot strokovna podlaga za: • vodenje občinske politike razvoja in pripravo proračuna, • usklajevanje interesov v prostoru in • primerno ter pravočasno iskanje možnih virov sofinanciranja izven občine, predvsem s prijavo na razne razpise na nacionalni in evropski ravni. Skupna izhodišča bodo opredelila konkretne razvojne usmeritve ter prednostne težave in aktivnosti, ki jih bo potrebno na tem prostoru reševati v naslednjih letih.**

Foto: Mateja Kutin

Foto: Tanja Kavčič

Z vstopom v Evropsko unijo (EU) se odpirajo nove možnosti črpanja evropskih sredstev (*Strukturni skladi*, *INTERREG programi*, *SAPARD* ...). Pričakovati je, da bo obravnavan prostor kot varstveno občutljivo območje znotraj Triglavskega narodnega parka (TNP) upravičen do višjih finančnih spodbud s strani EU. Večjo naklonjenost države za razvoj tega območja predvsem pri izgradnji infrastrukture pa prinaša tudi predlog novega *Zakona o TNP*, ki pa je še v postopku sprejemanja.

Med številnimi pobudniki za pridobitev omenjenega dokumenta je treba izpostaviti predvsem ***Turistično društvo Tolmin*** in ***Turistično zvezo Gornjega Posočja***, ki si prizadevata za oživitev ter promocijo doline Pologa z Javorco, in ***Krajevno skupnost Poljubinj,*** ki že dlje časa išče sprejemljive načine za razrešitev prometne preobremenjenosti dostopne ceste na planino Stador in do vzletišča na Kobali.

Vključena območja

Območje, za katerega se pripravlja razvojni program, obsega prek 8.000 ha površin. Analiza obstoječega stanja je omejena na naselja v osrednjem delu območja: Tolminske Ravne, Čadrg, Zadlaz-Čadrg in Zadlaz-Žabče ter zaselek Polog. Skupna značilnost prostora je, da vključuje težje dostopna, od centralnih naselij odmaknjena območja, ki skoraj v celoti (razen površin med Ljubinjem in planino Stador) spadajo v zavarovano območje TNP.

Obravnavan prostor ima še mnogo drugih skupnih značilnosti in potencialov ter se srečuje s podobnimi težavami. Splošne usmeritve razvoja in ukrepi bodo zato enotni za celotno območje, izvedbeni projekti in aktivnosti pa usmerjeni na reševanje konkretnih težav ter izkoriščanje potencialov na štirih manjših geografsko zaokroženih območjih: • dolina Tolminke z dolino Polog in Javorco, • dolina Zadlaščice s Tolminskimi Ravnami in Zadlaz-Žabčami, • Čadrg, Zadlaz-Čadrg in Tolminska korita ter • grapa Godiče s cesto na planino Stador in Kobalo.

Razvojni program mora odražati dejanske potrebe in razvojne interese ljudi, ki na tem prostoru živijo, delajo ali zanj skrbijo. K snovanju programa želimo zato pritegniti čim več zainteresiranih domačinov, društev ter strokovnih institucij, ki so povezani z delom, življenjem in razvojem obravnavanega območja, ter jih spodbuditi za aktivno sodelovanje tudi pri kasnejši izvedbi in financiranju razvojnih nalog. Prav njim je bila namenjena v aprilu izvedena javna predstavitev ciljev in izhodišč izdelave razvojnega dokumenta. Sprejet je bil dogovor, da se bo delo na terenu izvajalo s pomočjo delovnih skupin, oblikovanih znotraj manjših območij oziroma po vsebinskih sklopih, ter individualnih razgovorov z nosilci konkretnih podjetniških idej.

Pestrost naravnega okolja

Za obravnavano območje je značilna neprecenljiva naravovarstvena vrednost, zadovoljiva ohranjenost naravnega okolja in rastlinska ter živalska pestrost. Zaradi vključenosti v naravni rezervat TNP so za to območje predpisane usmeritve glede rabe in posegov v prostor, gospodarjenja z naravnimi viri ter varstva naravnih in kulturnih vrednot. Povirje Tolminke od izvira do Pologa leži v osrednjem delu TNP, na katerem prevladujejo naravovarstveni interesi. Vse dejavnosti so podrejene varstvu naravnega razvoja, zato je na tem delu predpisan strog varstveni režim. Preostalo območje ob dolinah Tolminke in Zadlaščice pa se nahaja znotraj robnega dela TNP, kjer so varstveni ukrepi prilagojeni sonaravnemu razvoju, zato je omejitev tu manj. Območje

je v geomorfološkem, geološkem in geografskem pogledu zelo pestro. Relief je razgiban in ima hribovit oziroma sredogorski značaj s številnimi ostanki preteklega ledeniškega delovanja in kraškimi pojavi.

Kdo tu živi in dela?

Obravnavan prostor je zlasti v povojnem času doživel hud demografski padec prebivalstva. Domačini so se množično izseljevali v zaposlitvene centre v dolini predvsem zaradi pomanjkanja zaposlitvenih možnosti, odročnosti in neurejene infrastrukturne opremljenosti hribovskih vasi, ki so bile prometno slabo povezane z dolino. Prebivalstvo se v vseh štirih analiziranih naseljih stalno zmanjšuje. Konec leta 2003 so bili na tem prostoru stalno naseljeni še 103 domačini, od tega največ v Čadrgu (33) in najmanj v Tolminskih Ravnah (15). V starostni strukturi prevladuje starejše prebivalstvo, indeks staranja je zelo neugoden in kaže, da na območju živi kar trikrat več starejših od 60 let kot je otrok, starih do 14 let. To se odraža tudi v nizki izobrazbeni in socialni strukturi domačinov. Pomanjkanje aktivnega človeškega potenciala torej predstavlja ključno oviro hitrejšemu razvojnemu zagonu tega prostora.

Posledica izseljevanja v preteklosti se danes kaže tudi v slabi naseljenosti domačij. Od skupno 75 evidentiranih stanovanjskih objektov jih je bilo v letu 2002 stalno naseljenih le 41, veliko objektov pa je namenjenih le občasni uporabi (vikendi). V popotresnem obdobju je bilo na območju novozgrajenih in adaptiranih kar 31 stanovanjskih in 8 gospodarskih objektov, kar naj bi vsaj delno zajezilo nadaljnje izseljevanje ter propadanje hribovskih vasi.

Izjemno naravno okolje in ugodni pogoji za izvajanje športnih aktivnosti v času turistične sezone privabljajo na to območje vedno več obiskovalcev in izletnikov, predvsem planincev, padalcev, gorskih kolesarjev ter jamarjev. Danosti območja pa poleg domačinov in obiskovalcev za svoje potrebe koristijo tudi razna društva, organizacije in strokovne institucije (agrarne skupnosti, pašne skupnosti na planinah, planinska in športna društva, lovske družine ...).

Infrastrukturna opremljenost območja

Stanje vozišč na lokalnih gorskih in povezovalnih cestah je zadovoljivo, čeprav na posameznih kritičnih odsekih ni zagotovljena potrebna varnost. Na javnih hribovskih poteh so vozni pogoji in varnost nekoliko slabši. Poti v planine so vzdrževane le v času poletne sezone, zanje pa skrbijo agrarne in pašne skupnosti ter lovske družine, ki te poti koristijo za svoje potrebe.

Komunalna infrastruktura je ustrezno urejena le v Tolminskih Ravnah, kjer so bili v popotresnem obdobju zgrajeni novo kanalizacijsko omrežje, mehansko-biološka čistilna naprava, vodohran za zagotavljanje požarne vode, posodobljeno pa je bilo tudi obstoječe vodovodno omrežje. Za preskrbo s pitno vodo na širšem območju je ključnega pomena vodovodni sistem Zadlaščica, ki oskrbuje poleg Tolmina še številna naselja v dolini, nanj pa sta priključena tudi vodovod za naselje Zadlaz-Žabče in vodovod, ki oskrbuje Zadlaz-Čadrg. Vodni potencial Zadlaščice pa v Zadlaz-Žabčah za proizvodnjo električne energije koristi tudi hidroelektrarna (HE). Objekt zajetja za HE in črpališča za vodovod je lociran na vodozbirnem območju pod planino Razor, za katerega je predpisan varstveni režim za zagotavljanje kakovosti in neoporečnosti vodnega vira.

Okolju prijazno kmetijstvo

Območje razpolaga s 1.257 ha kmetijskih površin, od tega je 1/3 planinskih pašnikov in 2/3 travnikov ter pašnikov na kmetijah. Njiv je malo in so namenjene samooskrbi z zelenjavo in poljščinami. Zaradi neugodnih naravnih pogojev, razdrobljenosti in lastniške neurejenosti kmetijskih posesti ter pomanjkanja delovne sile na kmetijah se nekdaj obdelane kmetijske površine in pašniki vztrajno zaraščajo. Danes se kmetje na tem prostoru ukvarjajo predvsem z živinorejo, ki predstavlja dopolnilni vir dohodka. Izključno s kmetijstvom se preživljata le dve kmetiji. Kmetijstvo je sonaravno in omogoča proizvodnjo ter trženje izdelkov po načelih ekološkega kmetovanja. Razvoj kmetijstva na tem območju bo moral zato težiti k okolju prijazni in ekološki kmetijski pridelavi ter predelavi. Primer uspešne preusmeritve v ekološko kmetovanje so tri ekološke kmetije v Čadrgu, ki v vaški sirarni izdelujejo sir tolminc in skuto s tržno uveljavljeno blagovno znamko Biodar.

V poletnih mesecih je na petih pla-

Utrinki

'CEBEJAŠTVO' – NEKOČ EDINA VEZ S SVETOM

Slap ob Idrijci – Ko telefonija še ni bila tako razvita in se ti je, tako kot danes, lahko pripetilo marsikaj neprijetnega ali celo hudega, je veliko vlogo pri nudenju pomoči odigrala CB postaja. Delovala je brez kakršnih koli stroškov. Potreboval si le postajo, usmernik, anteno in malo elektrike. Če pa je slednja zatajila, si vse lahko priključil na akumulator. In tako je tudi dandanašnji, le da se vse odvija preko dokaj pogoltnih GSM aparatov. In vendar se je cebejaštvo ohranilo, čeprav le ljubiteljsko.

V prostorih krajevne skupnosti na Slapu ob Idrijci je 29. maja ***CB radioklub*** (RK) ***Porezen Krn*** praznoval svojo 20. obletnico delovanja. Leta 1984 se je okoli 30 članov, imetnikov CB postaj, odločilo, da ustanovijo klub, ki je pokrival območje cerkljanske, idrijske in žirovske občine. Vodila jih je želja po druženju, spoznavanju radioamaterske tehnike, predvsem pa zavest, da bi hitro in učinkovito priskočili na pomoč ljudem v stiski. Takrat je bila namreč telefonija še zelo slabo razvita in prebivalci oddaljenih hribovskih krajev so lahko porabili cele ure, da so prišli do prve pomoči. Dve leti kasneje so člani z Idrijskega ustanovili svoj klub, Cerkljanom pa so se pridružili novi, predvsem iz Baške grape in Šentviške planote (ti dve območji sta ustanovili tudi svoje sekcije). Dejavnost se je razmahnila vse do Kobarida. V dvajsetih letih je klub vodilo devet predsednikov. Pri svojem delu so sodelovali s ***CB zvezo Slovenije***, leta 1998 pa se včlanili v ***Zvezo društev tehnične kulture Gornjega Posočja***, kjer dobijo tudi del sredstev, potrebnih za delovanje.

Klub je v začetku imel sedež v Cerknem, svoje delovne prostore pa so selili iz kraja v kraj. Tekmovanja v vzpostavljanju radio zvez, tako imenovani kontesti, so se v prvih letih odvijali s Porezna, nato s Črnega Vrha nad Cerknim. Leta 1997 so prenesli sedež kluba v Tolmin, kjer imajo tudi stalne delovne prostore. Svojo postojanko, ki so jo v začetku devetdesetih let zgradili s tisoče urami prostovoljnega dela in s pomočjo sponzorjev, imajo na Šentviški planoti na vzpetini Kuk (850 metrov). Tu se sedaj tudi odvijajo njihova tekmovanja. Zaradi boljših propagacij, pogojev dela na vezah, pa se v začetku aprila, ko imajo tradicionalni klubski kontest, še vedno radi vračajo na Črni Vrh.

V klubu je zelo živahno, saj so dejavni tako na delovnem kot družabnem področju. Vsako leto organizirajo svoj tradicionalni kontest, sodelujejo pa tudi na kontestih drugih klubov po Sloveniji, kjer dosegajo zavidljive uspehe. Že leta 1986 so se povezali z ostalimi primorskimi klubi in od takrat vsako leto skupaj z CB RK Obala Piran, CB RK Merkur Idrija in CB RK Soča Nova Gorica organizirajo tradicionalni kontest primorskih CB radio klubov. Leta 2000 so gostili ekipo, ki je sodelovala na svetovnem tekmovanju radioamaterjev. Poskrbeti znajo tudi za družabna srečanja. Tako ste lahko z njimi v dobri družbi na predvečer prvega maja, ko na Kuku zakurijo kres. Tradicionalno je postalo tekmovanje v ruskem kegljanju, ki se prav tako odvija pri njihovi postojanki. Seveda pa imajo tudi razna interna druženja: od poletnega izleta na morje in spomladanskega vzpona na Porezen, do kolesarskih izletov in drugih družabnih srečanj, ki jih nikoli ne zmanjka.

PREDSEDNIK DAMIJAN KRAUTBERGER IN TAJNICA JOŽICA PIRIH *podeljujeta priznanja.*
Foto: arhiv CB RK Porezen Krn

ninah (Lom-Podkuk, Polog, Pretovč, Sleme-Medrje, Stador-Razor) še aktivno planinsko pašništvo, veliko v preteklosti še živih planin pa je danes opuščenih. Vzrok temu so številne težave, s katerimi se srečujejo na planinah. Pereča je predvsem neurejenost lastniških razmerij oziroma odnosov med lastniki in uporabniki planin, kar posledično zavira tudi nujne investicije v urejanje zastarelih tehnološko-bivalnih prostorov, dostopnih poti ter vodnih zajetij. Za obstoj teh planin bodo zato nujna investicijska vlaganja v objekte in infrastrukturo. V Pologu je sicer že zgrajena nova sirarna, ki pa še ni zaživela, v kratkem se bo pričela obnova objektov na planini Sleme, načrtuje pa se tudi obnova tehnoloških prostorov in hleva na planini Razor. Med težavami, ki zavirajo razvoj planin, pa izstopajo še zaraščanje pašnih površin, nenaklonjenost kmetov povezovanju planinskega kmetijstva in turizma ter pomanjkanje delovne sile za mlekarska in sirarska dela na planinah.

Ovire za razvoj turizma

Turistična dejavnost je relativno slabo razvita in le v manjši meri izkorišča obstoječe naravne danosti območja. Glavno oviro njenemu hitrejšemu razvoju gre pripisati predvsem pomanjkljivo urejeni turistični in cestni infrastrukturi: pomanjkanje parkirnih mest, izogibališč na cestah, sanitarij, nočitvenih in gostinskih objektov, urejenih kolesarskih in pešpoti, vzletnih ter pristajalnih mest za padalce. Za masovni promet pa so slabo vzdrževani in neprimerni tudi dostopi do posameznih izhodiščnih točk (Tolminska korita, Kobala). Neurejeni osnovni infrastrukturni pogoji zmanjšujejo zainteresiranost potencialnih nosilcev turistične ponudbe, da bi na tem prostoru tržili podporne dejavnosti: oddajanje nočitvenih kapacitet, gostinska ponudba, servis in izposoja športne opreme, posredovanje turističnih informacij, vodniška služba ...

Razpoložljiva ponudba nočitvenih kapacitet (planinski koči na Razor in Stador planini, apartma Kančan ter počitniška hiša Pri mačku) in gostinskih zmogljivosti (Bar Pr' Palukču, Bar Pr' Paču v Čadrgu) ne pokriva povpraševanja po tovrstnih storitvah. V kratkem si lahko obetamo popestritev ponudbe z apartmaji na ekološki kmetiji v Čadrgu in na Poljubinskih Ravnah, neizkoriščen potencial pa predstavljajo tudi trije novozgrajeni objekti v neposredni bližini cerkvice v Javorci. Za turistično promocijo je pomemben tudi lovni turizem, ki je dobro uveljavljen in na tem območju koristi številne lovske koče.

Spremenjena funkcija gozdov

Gozdnate površine in površine v zaraščanju se zaradi opuščanja kmetijske obdelave stalno povečujejo. Na strmih planinskih predelih prevladujejo varovalni gozdovi z omejenim lesno-proizvodnim pomenom. Njihovo izkoriščanje je zaradi slabe pro-

Foto: Arhiv KSS Tolmin

Foto: Tatjana Šalej Faletič

Utrinki

Na sobotni prireditvi, ki so jo popestrili dekleta in igralska zasedba ***Aktiva kmečkih žena*** s Ponikev, so podelili priznanja vsem dosedanjim predsednikom: **Darku Laharnarju**, **Antonu Črvu**, **Mari Lapanja**, **Ediju Laharnarju**, **Pavlu Lapanju**, **Ivu Laharnarju**, **Dragici Lapanja**, **Tadeji Bičič** in **Damijanu Krautbergerju**. Priznanja so podelili tudi **Ivi Jugovac**, ki je članica kluba že vseh dvajset let, in vsem predstavnikom CB klubov, ki so se prireditve udeležili. Prejeli so palčka Kukca, ki je, od kar se je pojavil pred kočo na Kuku, postal njihov zaščitni znak. Zgodbe o njem piše vsako leto za klubski bilten *27 Mhz* **Jožica Pirih**. Prav tega Kukca prihajajo gledat tudi otroci različnih šol v sklopu dejavnosti Mladi planinec.

Dvajset let je dolgo obdobje, v katerem so je zgodilo mnogo stvari. Da pa ne bi tonile v pozabo, so jih strnili v kroniko z naslovom *Naših dvajset let*. Podatke so iz zaprašenih arhivskih map brskale Dragica Lapanja – Marjana , Jožica Pirih – Neca in Mara Lapanja – Smrketa. V kroniki lahko med drugim preberete nekatere zanimivosti, ki so bile objavljene v klubskih glasilih, predstavljen pa je tudi razvoj kluba, aktivnosti in uspehi na kontestih.

Za konec pa še misel, ki jo je na prireditvi izrekel sedanji predsednik kluba Damijan Krautberger: *"Lahko rečemo, da smo elitni klub. Za take pa so potrebni ljudje z veliko pozitivne energije, volje in delovnega elana, kajti le takim uspe. Srečo imam, da v našem klubu takih ne manjka."*

Tadeja Bičič, CB RK Porezen Krn

KDO BO VZDRŽEVAL KUP?

Doljenja Trebuša – Most na Soči – Letošnji 4. pohod po *Kosmačevi učni poti* (KUP) v organizaciji ***Osnovne šole*** (OŠ) ***Most na Soči*** ter ***Turističnega in etnološkega društva Dolenja Trebuša***, je 15. maja v Kosmačevo dolino privabil približno 280 obiskovalcev iz vse Slovenije. Po zaključenem kulturnem programu, ki so ga na startu pripravili učenci omenjene OŠ s pomočjo svojih mentorjev, so se pohodniki podali na 13 km dolgo pot. V Bukovici so si ogledali Kosmačevo domačijo, na Slapu ob Idrijci in na Idriji pri Bači so mladi pohodnikom ponudili pijačo in predstavili dejavnosti svojih društev, v prostorih mostarske OŠ pa so si lahko ogledali razstavi *Države Evropske unije* in *Tako so delali nekoč,* pa tudi arheološki muzej in biološko učilnico z multimedijsko predstavitvijo. Na šoli so poskrbeli za lakoto in žejo pohodnikov.

Literarna učna pot po dolini Idrijce z desetimi postajami in informativnimi tablami ter lesenimi kažipoti, ki je rezultat dela inovacijskega projekta omenjene OŠ v šolskih letih 1998/99 in 1999/00, se danes srečuje s težavo vzdrževanja. Ravnatelj **Branko Loncner** nam je povedal, da šola za vzdrževanje tabel in kažipotov ter organizacijo sedaj že tradicionalnega pohoda letno porabi okrog 400.000 SIT. *"Tako organizacija kot vzdrževanje sta na ramenih naše šole. Pot je uradno zaščitena in sedaj že prepoznavna tudi v širšem slovenskem prostoru. Vsako leto privablja večje število pohodnikov, ki na njej lahko spoznavajo kulturno zgodovinske spomenike in geografske značilnosti pokrajine. Šola je veliko naredila za promocijo ne le tega območja, temveč celotne doline. Kljub velikemu finančnemu zalogaju čutimo moralno dolžnost, da začeti projekt razvijamo dalje. Ideja je speljati pot vse do Tolmina, tako kot je napisano v Kosmačevi noveli. Da pa bo šola vse to zmogla, rabimo sodelovanje ostalih institucij oziroma organizacij, ki se ukvarjajo s turizmom. Povedati moram, da je KUP povezala dolino; letos nam je brezplačno priskočila na pomoč mladina s Slapa in Idrije pri Bači."*

Ker smo želeli priti zadevi do dna, smo se odpravili na krajše popotovanje. Najprej smo potrkali na vrata direktorja Lokalne turistične organizacije Sotočje (LTO) **Janka Humarja**. Povedal nam je, da imajo v rednem letnem programu dela določeno višino finančnih sredstev, namenjenih za vzdrževanje drobne infrastrukture. Ta sredstva so razdeljena v sklopu programa turističnih društev. To pa pomeni, da so do teh sredstev upravičena samo registrirana turistična društva v Občini Tolmin.

In smo se odpravili dalje. Na Občini Tolmin smo zastavili nekaj vprašanj **Vereni Tuta**, vodji oddelka za gospodarstvo, negospodarstvo in finance. Izvedeli smo, da bo Občina tudi v prihodnje, tako kot letos, na podlagi *Pravilnika o dodeljevanju sredstev za prireditve in akcije, ki pospešujejo turistični razvoj in promocijo Občine Tolmin*, objavljala javne razpise za dodelitev sredstev, namenjenih sofinanciranju stroškov organizacije oziroma sodelovanju pri organizaciji tovrstnih prireditev in akcij. Upravičenka za prijavo prireditve (pohod po KUP) na razpis je med drugimi tudi mostarska OŠ. Za vzdrževanje poti Občina nima namenjenih posebnih finančnih sredstev, zaposlene pa ima štiri javne delavce, ki na podlagi vložene prošnje lahko priskočijo na po-

metne odprtosti, nedostopnih terenov, velike razdrobljenosti ter pestrega lastništva gozdnih posesti oteženo in namenjeno predvsem oskrbi planin. Gozdovi v nižinskih predelih so razmeroma dobre kakovosti in so gospodarsko pomembni, njihovo izkoriščanje pa prinaša dodaten vir dohodka kmetijam. Danes se pomen gozda na tem prostoru spreminja. V preteklosti izrazito gospodarska funkcija izginja, povečuje pa se njihova varovalna, krajinska in rekreativna vloga. Prav zato bo na tem območju potrebno prilagajati tudi prihodnje gospodarjenje z gozdovi.

Skromna podjetniška dejavnost

Ostale gospodarske in podjetniške dejavnosti so skromno zastopane. Na celotnem območju je registriranih le šest poslovnih subjektov, od tega dva sobodajalca in štirje samostojni podjetniki.

Naravna, kulturna in duhovna dediščina pomemben razvojni potencial

Obravnavan prostor razpolaga z raznovrstno naravno, kulturno-zgodovinsko in duhovno dediščino. Najpomembnejši objekti kulturne dediščine in naravne znamenitosti lokalnega oziroma državnega pomena, ki so vredne varovanja, ohranjajo identiteto prostora in so zato prednostne za vključitev v turistično ponudb so: cerkev sv. Duha v Javorci, tehnika Krn, Tolminska korita, izvir in dolina Tolminke, dolina Zadlaščice, soteska Godiče s slapoma Beri in Mali Beri, jamski objekti (Pološka jama, Zadlaška oziroma Dantejeva jama, jame in brezna na Tolminskem Migovcu), ter hipotermalni izvir v koritih Tolminke.

Bogata je tudi duhovna dediščina in ljudsko izročilo. Ohranjene so številne šege, običaji, vraže, ljudske pesmi in plesi, s katerimi so si domačini v preteklosti popestrili delavnik, ohranjeni so tudi zapisi o načinih ljudskega zdravljenja ter uporabi zdravilnih rastlin. Zasluge za razširjanje ljudskega izročila ima danes ***Foklorna skupina Razor*** iz Tolminskih Raven, ki v svoje plesne nastope vnaša elemente duhovne kulture iz domačega okolja.

Strategija razvoja

Iz analize obstoječega stanja lahko izluščimo prednosti in priložnosti, na katerih bo potrebno graditi ter usmerjati prihodnji razvoj obravnavanega prostora. Ti razvojni potenciali so zlasti: neokrnjeno naravno okolje, gore in planine s planinskimi ter lovskimi kočami, bogata naravna, kulturna in duhovna dediščina, kraške jame, zdravilne vode ter ugodni pogoji za različne športne aktivnosti v naravi. Dejavnosti, ki lahko koristijo te potenciale in jih bo zato potrebno prednostno razvijati so: • sonaravno in ekološko kmetovanje, sirarstvo na planinah; • dopolnilne dejavnosti na kmetijah (predelava mleka in mesa, kmečki turizem, domače obrti ...); • planinarjenje, gorništvo, jadralno padalstvo in zmajarstvo, gorsko kolesarjenje, jamarstvo, raziskovanje kraških pojavov v visokogorju ...; • wellness ponudba (programi doživetij in miru, zdravilne vode); • vodništvo in organizacija izletov; • podjetniške dejavnosti, ki dopolnjujejo turistično ponudbo (oddajanje nočitvenih kapacitet, trgovsko-gostinska dejavnost, spominkarstvo ...).

Doslej največkrat izpostavljeni problemi že nakazujejo konkretne projekte in aktivnosti, ki jih bo v prihodnje potrebno izvajati na območju. V dolini Tolminke je potrebno vzpostaviti primerne režime za parkiranje, promet in okolju prijazno izvajanje dejavnosti, urediti parkirišča ter izogibališča na dostopni cesti do Tolminskih korit in Javorce. Za turistični ogled pa je treba usposobiti tudi nekatere objekte iz 1. svetovne vojne, oživiti sirarno v Pologu, vpeljati turistično-gostinsko ponudbo in graditi na širši promociji celotne doline. Na območju Godiče bo prednostna naloga vzpostavitev prometnega režima in vzdrževanja poti do planine Stador ter na Kobalo, ureditev parkirišč in ostale infrastrukture za izvajanje padalstva na Kobali. Čadržani so motivirani za širitev turistične ponudbe kraja, ki pa jo bo možno tržiti le s posodobitvijo dostopne ceste iz doline.

Pri spodbujanju razvoja so najpomembnejši nosilci projektov, idej in dejavnosti, zato bo potrebno najprej graditi na ljudeh, ki tu živijo in delajo, ter na danostih, ki jih območje nudi. Ključno vprašanje pa še vedno ostaja: S kakšnimi vzvodi potencialne nosilce motivirati za razvoj?

Janja Bičič, svetovalka za razvoj gospodarstva na Občini Tolmin

Utrinki

moč tudi pri takšnih opravilih.

Prišli smo do zaključka, da je najbolje, da KUP pod svoje okrilje poleg OŠ vzame tudi ***Turistično društvo Most na Soči*** in za to dobljena sredstva s strani LTO-ja nameni njenemu vzdrževanju. Seveda nas je zanimalo, kaj o tem predlogu meni predsednik TD Most na Soči **Rado Taljat** in kako komentira očitke, da jim je bilo takšno sodelovanje ponujeno že pred leti, pa so ga zavrnili. *"Ponudbo smo zavrnili, saj ni bilo narejenega nikakršnega konkretnega predloga o tem, kaj vse bo treba vzdrževati in kolikšno finančno obremenitev bo to letno predstavljalo za naše društvo. V prihodnje smo pripravljeni sodelovati, v kolikor bomo skupaj pripravili nek pameten dogovor in že enkrat razjasnili, kdo je lastnik poti, kdo upravljavec, kdo jo lahko trži …"*

Branko Loncner je še povedal: *"Rad bi videl, da bi tako vzdrževanje poti kot organizacija pohoda ostala pod našim okriljem. Bojim se namreč, da bi v nasprotnem primeru projekt začel nazadovati."*

In kaj naj na koncu sploh še dodamo, razen tega, da upamo, da se bodo vsi pristojni čim prej 'usedli', našli skupen jezik in se dogovorili, kako naprej.

Patricija Rejec

RENAULT

Omejena serija
Renault Clio Extreme

V bencinskih in diesel izvedbah z bogato serijsko opremo: 4 x zračna blazina, servo volan, ABS, centralno in daljinsko zaklepanje, meglenke, klima in še več

že od 2.171.000 sit, s popustom 300.000 sit

Renault Financiranje

Ponudba po vaši meri. Uredite nakup s pomočjo financiranja hitro in učinkovito ter na enem mestu.

PSC Tolmin d. o. o., Poljubinj 89 f, Tolmin

PSC d.o.o.

Prodajno servisni center Tolmin, d.o.o.
PE Tolmin: 05 38 00 026, 031 379 832, Poljubinj 89 f

Utrinki

KONČAN PRVI KROG IGER

Pramaggiore (Italija) – Zadnji vikend v maju so se odvijale šeste *Igre brez meja*, katerih namen je predvsem druženje otrok in njihovih spremljevalcev. Udeležujejo se jih predstavniki šestih občin iz treh obmejnih dežel: St. Georgen in Matrei iz Avstrije, Campo Tures, Zoppola in Pramaggiore iz Italije ter Tolmin. Gostiteljstvo se vsako leto prenaša v drugo občino. Letos se je tako zaključil prvi krog.

Iger brez meja so se skupaj z učitelji in spremljevalci, med njimi je bil tudi župan **Ernest Kemperle**, tudi tokrat udeležili učenci ***OŠ Most na Soči***. Ekipe so se predstavile na petkovem družabnem večeru, naslednjega dne pa se pomerile v različnih igrah. Sobotno popoldne je bilo namenjeno prostim dejavnostim. Učenci so uživali ob morju, njihove spremljevalce pa so odpeljali na ogled okoliških turističnih znamenitosti.

Nedeljsko dopoldne je bilo namenjeno turistični promociji sodelujočih občin. Naše območje je predstavila ***Turistična zveza Gornjega Posočja***. Poleg promocijskega gradiva so ponudili tudi domače dobrote. Sledila je zaključna slovesnost, na kateri so podelili nagrade, prisotne pa so nagovorili župani sodelujočih občin.

Mateja Kutin

Neprecenljivi dar narave

***Posoški razvojni center* je s strani *Ministrstva za okolje, prostor in energijo* dobil odobren razpis, namenjen sofinanciranju projektov promocije varstva okolja in urejanju prostora v letu 2004. V naslednjih številkah *EPI-centra* bomo tako objavili serijo člankov, namenjenih večji obveščenosti, boljšemu razumevanju ter dvigovanju ozaveščenosti prebivalstva na področju varstva okolja in narave.**

Planetarni vodni krogotok predstavlja ob plinskih krogotokih najbolj dinamičen sistem, ki s pomočjo sončne energije omogoča kroženje vode.

Zemlja je pravzaprav planet vode, saj je približno 70 odstotkov zemeljskega površja pokritega z oceani in morji. Morska voda predstavlja približno 97 odstotkov vse vode na svetu. Na kopnem je tako le kakšne tri odstotke vseh vodnih zalog v obliki sladke in slane vode (slana jezera). Od tega 2,5 odstotka predstavljata sladka voda v obliki ledu okoli Antarktike in Arktike ter talna voda. Sladka voda rek in jezer, ki je osnovni vir za vodno oskrbo, pa znaša le dobrih 0,26 odstotkov vseh svetovnih zalog sveže vode. *(D. Plut, Brez izhoda?, DZS 1995)*. In na ta odstotek se je 'obesila' naša civilizacija z vso svojo nesnago in strupi.

Foto: Tatjana Šalej Faletič

Foto: Dušan Jesenšek

REČNE PREGRADE *(jezovi, zapornice) povzročajo drobljenje vodnih življenjskih okolij, jemanje proda iz rek pa med drugim vpliva na erozijo brežin, na spreminjanje profila struge, prihaja pa tudi do uničevanja obrežnih rastlin in živali ter do onesnaževanja (goriva, maziva).*

Reke je treba ukrotiti

Danes je razširjeno vsesplošno mnenje, da je treba reke v njihovih strugah ukrotiti, da le te ne bi povzročale poplav. Prav tako velja, da je treba izsušiti močvirja, saj naj bi bila ta človeku nekoristna. Vendar pa je vse to zelo daleč od resnice, saj prav poplave vzpostavljajo naravno povezavo med reko in okoliškim kopnim. Občasno poplavljeno kopno pridobi na

Utrinki

60-LETNI SPOMINI

Sleme – Letošnjega, že 28. tradicionalnega pohoda na planino Sleme, ki je bil organiziran 16 maja, se je udeležilo okrog 150 pohodnikov. Planina je znana po bojih med NOB in tragediji ***Gregorčičeve brigade***, ki se je zgodila konec avgusta leta 1944, ko je sovražnik pod Rdečim robom presenetil partizane in jih v neenakem boju 60 do 80 pobil; končno število nikoli ni bilo znano.

Vabilu na srečanje, ki je bilo letos namenjeno tudi obeležitvi 60. obletnice tragičnih dogodkov, se je odzval tudi udeleženec bitke **Srečko Berlič**, ki je ob spomeniku padlim borcem obujal spomine na daljne dogodke. Tudi sam je bil ranjen v glavo, a se mu je uspelo, tako kot še peščici drugih, rešiti iz obroča. Kljub 83 letom se je živo spominjal dogodkov, predvsem pa opisal svoja občutja, ko je bil kljub mladosti zaradi vojne postavljen pred težke življenjske preizkušnje. Pri obujanju spominov se mu je pridružil soborec **Franc Črnugelj – Zorko**, takratni komisar 17. Gregorčičeve brigade, ki ni skrival presenečenja nad udeležbo in pozornostjo, ki jo planinsko društvo namenja spominu na takratne dogodke na planini Sleme. V krajšem kulturnem programu je sodeloval moški pevski zbor iz Tolmina, ki je z ubrano pesmijo počastil spomin na partizane, ki jim je kruta usoda na tem mestu pretrgala življenjsko pot.

Pohod na planino Sleme je bil na pobudo **Rudija Raucha**, ki ga vsako letu tudi vodi, prvič organiziran leta 1977. Od takrat dalje ga ***Planinsko društvo Tolmin*** vsako leto pripravi v okviru občinskega praznika v mesecu maju. Poleg obujanja spominov na vojna leta pa je namenjen tudi srečanju planinskih prijateljev in uživanju v pomladni naravi, ki pa nam letos zaradi dolge zime še ni postregla s solzicami na pobočju Mrzlega vrha.

Cvetka Jug, PD Tolmin

POMLAD ZA MLADE

Bovec – ***Sekcija mladih TD Bovec*** je 22. maja organizirala prireditev *Pomlad za mlade*. Ideja zanjo se je porodila **Nataši Bartol**, vodji sekcije in mentorici turističnega podmladka OŠ Bovec ter turističnega krožka VVE Bovec, ki od marca skupaj z mladinci delujeta pod okriljem Sekcije mladih TD Bovec.

Prireditev se je v dopoldanskem času začela z igrami brez meja. Udeležilo se jih je okoli sto tekmovalcev; po ena ekipa iz Breginja, Žage in Postojne, dve ekipi iz Brda pri Lukovici ter tri ekipe iz Bovca. Razdeljeni so bili v dve starostni kategoriji: mlajši (7 do 10 let) in starejši (11 do 15 let). Pomerili so se v štirih igrah: 'nwiwanje une', 'pubiranje in sejanje čomp', popotresno obnovo ter na kmetiji je lepo. Zmagovalni ekipi ***W'ca 'z b'ca*** (mlajša kategorija) in ***Krofi*** (starejša kategorija) ter ekipe na drugem in tretjem mestu so prejele priznanja ter nagrade sponzorjev.

V popoldanskem delu so bovški skavti pripravili delavnico, kjer so otroci ustvarjali iz gline, papirja in s tempe-

rodovitnosti, številni rečni organizmi pa na poplavnih območjih najdejo obilje hrane in primeren prostor za razplod. Med vodnim ekosistemom in kopnim istočasno poteka tudi izmenjava mineralnih snovi. Z izgradnjo rečnih pregrad, kot so jezovi in zapornice, pa prihaja do razdrobitve rečnih sistemov, kar povzroča drobljenje vodnih življenjskih okolij; prizadene selitvene vrste organizmov, povzroča omejevanje prehranjevalnih tokov ter izolacijo organizmov. S poglabljanjem strug, utrjevanjem bregov, odstranjevanjem obrežnega rastlinstva, podiranjem naravnih pregrad, izkopi ... smo bistveno posegli v sladkovodni ekosistem. Posegi so povzročili hitrejši rečni tok, spremembo temperature vode, znižano koncentracijo kisika, drugačno sestavo sedimenta in spremenjeno kemično sestavo vode. Vse te posledice pa prav gotovo vplivajo na pestrost vrst.

Degradacija ekosistemov

Najbolj dokumentirani podatki o uničevanju sladkovodnih ekosistemov nedvomno prihajajo od ribiških družin. **Dušana Jesenška**, vodjo ribogojstva pri Ribiški družini Tolmin, smo povprašali, kateri so tisti najbolj pereči problemi, s katerimi se srečujejo na območju njihove ribiške družine. Med drugim je izpostavil jemanje proda iz rek, kar vpliva na obliko struge in bregov ter širi obseg omočenega dela struge. To ima za posledico nižji nivo vode, večja nihanja v njeni temperaturi in večji transport delcev po toku navzdol. Vodni organizmi izgubijo življenjski prostor, zmanjša pa se tudi kakovost njihovega življenjskega prostora. Spremeni se vodni režim.

Velik problem predstavljajo tudi lokalna onesnaženja, do katerih prihaja predvsem tam, kjer ni urejenega čiščenja komunalne odpadne vode. Več o tem smo že pisali v članku *Čiščenje odpadnih voda*, ki je bil objavljen v ***EPI-centru*** letnik IV, št. 8/9.

Negativen vpliv imajo tudi vsi energetski objekti (hidroelektrarne), ki jemljejo vodo iz struge. To je zlasti problematično v primerih, ko lastniki ne zagotavljajo ekološko sprejemljivih pretokov, ki bi še vzdrževali življenje v prizadetem delu reke oziroma potoka.

OB SVETOVNEM DNEVU VODA SO PROSTOVOLJCI *iz športne agencije Maya, taborniki iz Roda Puntarjev Tolmin, ribiči iz Ribiške družine Tolmin ter člani Zveze tolminskih mladinskih društev z odpadki, ki so jih potegnili iz Soče in pobrali ob njej, napolnili več kot 800 vreč. Poleg tega pa so se na kupu znašle številne gume, pralni stroji, gradbeni material ter celo pohištvo.* ***Foto: Romina Colnarič***

Utrinki

ra barvicami. Vse skupaj so popestrile zabavne igre. Mladi gasilci so sovrstnikom v ***Gasilskem domu*** prikazali spretnosti ter opremo, ki jo uporabljajo pri gašenju požara in v drugih primerih reševanja oziroma nesreč. Pomlad za mlade se je zaključila s kulturnim programom, kjer so podelili nagrade najuspešnejšim tekmovalcem iger brez meja. Nagrado za najbolj izvirno ime ekipe so prejeli ***Samuraji*** iz Bovca. Sledila sta modna revija, kjer se je predstavil domači kreator **Miro Mišljen**, in koncert **Petra Della Bianca**.

Prva Pomlad za mlade je dosegla pričakovanja organizatorjev. Upajo, da bo postala tradicionalna in da bo vsako leto konec maja v Bovec privabila otroke iz vse Slovenije.

Katja Kravanja, PRC

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PROSTOR IN ENERGIJO

"Voda še za v čevelj ni dobra!"

Tako so modrovali naši predniki, ki pa so imeli to srečo, da so lahko živeli v neprimerno bolj zdravem okolju, kakor živimo danes. V obilju zdrave vode se še zavedali niso, kakšen dar narave so prejeli. Toda ali danes mislimo kaj drugače? Vodna masa se tudi nam zdi neizmerna, njene naravne zaloge pa neskončne. Še pred leti smo se smejali izjavam, da ni daleč dan, ko bomo tudi v Sloveniji kupovali ustekleničeno pitno vodo. Sedaj pa lahko že nekaj let na policah trgovin izbiramo med njeno številno ponudbo.

Hiter družbeno ekonomski razvoj in z njim povezani procesi urbanizacije ter industrializacije povzročajo, da je prebivalstvo vse bolj izpostavljeno negativnim vplivom okolja, kar je v tesni povezavi tudi s kakovostjo pitne vode, odvajanjem odplak in odlaganjem raznovrstnih odpadkov. ***Komunala Tolmin*** zagotavlja pitno in tehnološko vodo večini uporabnikov na območju občin Bovec, Kobarid in Tolmin ter z oskrbo pokriva 95 odstotkov prebivalstva.

Z rednim vzdrževanjem in obnovo objektov ter naprav nam zagotavlja zadostne količine ustrezno kakovostne pitne vodo ter požarno zaščito.

Podjetje upravlja s 47 vodozbirnimi sistemi, v katere je vključenih 96 zajetij, 79 vodohranov in 262 kilometrov vodovodnega omrežja.

Zavarovani vodni viri

Oskrba s pitno in sanitarno vodo je ena temeljnih meril socialnega in zdravstvenega standarda prebivalstva. Vodni viri so zavarovani s tako imenovanimi varnostnimi conami. Glede na vrsto vodnega vira, geologijo, hidrologijo in druge dejavnike je predpisana velikost varnostnih con ter dovoljene in nedovoljene dejavnosti v posameznih conah.

Prebivalci Zgornjega Posočja pijemo vodo, ki je zajeta iz izvirov, v občini Bovec pa poleg te načrpajo tudi 15 odstotkov podtalnice. Z varnostnimi conami *(Odlok o zaščiti vodnega vira)* je zavarovanih devet od okrog 120-ih zajetih vodnih virov, in sicer: *Zadlaščica* (vodovod Tolmin), *Binklč, Durnik 1, 2, 3* (vodovod Podbrdo), *Ropotavc* (vodovod Log Čezsoški), *Zakraj* (vodovod Ladra, Smast), *Tresilo* (vodovod Kobarid), *Repec* (vodovod Sedlo - Staro selo), *vodnjaki B1 in B2 v Čezsoči* (vodovod Bovec, Čezsoča), *Pod Kukom 1* in *2*, *Pod skalco* (vodovod Livek), *V Bantu* (vodovod Livške Ravne).

Na podlagi *Zakona o vodah* (Ul. RS, 67/02, 110/02) bo morala država zaščititi tudi vse ostale vodne vire, vendar v obstoječih predpisih ni določeno, v kolikšnem času se bo to zgodilo.

Porabljena voda ne izgine

Velik del porabljene vode vračamo naravi v obliki različnih odplak. S tem pa ne zmanjšujemo samo za porabo primernih vodnih virov, temveč spreminjamo tudi sam izgled pokrajine. Menimo, da nam ni treba posebej poudarjati, kako napačno je pojmovanje, da lahko tekoča voda preprosto vse odplavi. Posredno se namreč vse znajde v naših kozarcih in na krožnikih. Prav zato je v *Nacionalnem programu varstva okolja 1998-2008* (Ul.RS 83/99) čiščenje vodovja upravičeno določeno kot prednostni cilj.

Patricija Rejec

Viri:

- *Nacionalni program varstva okolja, Ljubljana, 1998.*
- *Dušan Plut, Brez izhoda? Svetovni okoljski procesi, DZS, 1995.*
- *Anton Komat, Nespametni bodo žejni, CO LIBRI, 1997.*
- *www.komunala-tolmin.si*

RIBIŠKA DRUŽINA TOLMIN

Tel.: 05/ 38-11-710
Fax: 05/ 38-11-711
info@ribiska-druzina-tolmin.si
www.ribiska-druzina-tolmin.si

Za Zedinjeno Slovenijo in slovenski jezik

Dr. Josip vitez Tonkli (1834 – 1907) si je v svojem dolgem javnem delovanju vedno prizadeval za kulturni in gospodarski napredek goriške dežele. Bil je glasni zagovornik enakovredne rabe slovenskega jezika v javnem življenju in Zedinjene Slovenije.

Dr. Tonkli se je rodil 20. maja 1834 v Breginju, tretji od osmih otrok. Domači župnik, ki ga je učil branja in pisanja, je kmalu opazil njegovo nadarjenost ter pregovoril očeta, da ga je poslal v šole. Prve razrede je obiskoval v Čedadu, šolanje pa nadaljeval v Gorici. Že na višji gimnaziji se je sam preživljal s poučevanjem. Prvič je dr. Tonkli javno nastopil leta 1855 na gimnazijski proslavi ob rojstvu cesarične **Zofije**. Nikoli prej se ni nastopalo v slovenskem jeziku. Z recitacijo **Tomanove** pesmi *Tiho je morje, pokoj valovi* je navdušil **Andreja Marušiča**, dopisnika ***Novic***, ki je takrat zapisal: *"Tako smo Rubikon prestopili, važen korak! Slovenski jezik je bil ravnovreden in ravnopraven spoznan. Goriški Slovenci tega dneva nikoli pozabili ne bomo"*. Dve leti za tem je na gimnaziji z odliko opravil zrelostni izpit.

Obetajoča osebnost slovenske politike

Dr. Tonkli je leta 1862 je sodeloval pri ustanovitvi goriške čitanice, druge na Goriškem. Leto dni za tem je na dunajski univerzi kot prvi goriški Slovenec promoviral za doktorja prava. Že kot odvetniški kandidat je začel skrbeti za izobrazbo slovenskega ljudstva in imel razne govore. Tisk je o njem poročal kot o obetajoči osebnosti slovenske politike na Goriškem. Svojo odvetniško pisarno je leta 1866 odprl v Kanalu, kjer je kmalu ustanovil slovensko čitalnico ter Narodno stražo in bil njen četovodja. Za zasluge pri obrambi meje proti Italiji je prejel red Franca Jožefa. Leta 1868 je odprl odvetniško pisarno v Gorici, kjer je živel do smrti.

Za Zedinjeno Slovenijo

1867. leta je bil dr. Tonkli izvoljen v deželni zbor. Z mladostno zagnanostjo je deloval v skupini nekoliko okorelih slovenskih goriških deželnih poslancev. Javnost sta v tistih časih vznemirili dve njegovi deželnozborski interpelaciji: za enakovredno rabo slovenskega jezika v javnem življenju ter za Zedinjeno Slovenijo. Na taborskem gibanju (v tem času so namreč potekali tabori v Šempasu, Vižmarjih pri Ljubljani, Tolminu in drugje po Sloveniji) je žel aplavze z idejo o zedinjenju vseh Slovencev. Z dr. **Karlom Lavričem** in drugimi narodnjaki so 1869 ustanovili politično društvo ***Soča***; bil je tudi njen prvi predsednik.

Leto 1873 je na Goriško prineslo politični razkol; Mladoslovenci so se zbrali okrog dr. Lavriča v društvu Soča, Staroslovenci pa okrog dr. Tonklija v društvu ***Gorica***. Ko so se po treh letih zopet združili in je nastalo politično društvo ***Sloga***, je bil dr. Tonkli kot njen kandidat izvoljen v deželni zbor, kjer je ostal neprekinjeno do 1895. Leta 1880 je postal državni poslanec in imenovan za namestnika goriškega deželnega glavarja. Kasneje je bil izvoljen za deželnega odbornika in za člana deželnega šolskega sveta.

Enakopravnost slovenskega jezika

Dr. Tonkli je postal najvidnejša politična osebnost goriških Slovencev in je stalno deloval v korist svojega ljudstva. Leta 1883 je bil za delo odlikovan z redom železne krone in viteštvom, kmalu za tem pa imenovan za upravnega svetnika ***Lloyda***, pomembne trgovske družbe. Postal je tudi svetnik državnega sodišča na Dunaju. Kot deželni in državnozborski poslanec je dosegel veliko pridobitev zlasti za gospodarski razvoj goriškega podeželja. Njemu gre zasluga, da se vlada ni več vmešavala v volitve. Skrbel je tudi, da je državna oblast nameščala slovenske sodnike in uvajala slovenski jezik na sodnijah ozemelj, kjer so bivali Slovenci. Sam se je kot odvetnik pred poroto posluževal slovenskega jezika.

Dr. Tonkli je bil dejaven tudi na drugih področjih. Prizadeval si je, da bi slovenske učence poučevali slovenski učitelji. V času njegovega delovanja so v Gorici ustanovili slovensko ljudsko šolo Sloga in prvi slovenski otroški vrtec, za katerega je priskrbel podporo z Dunaja. Pomagal pa je tudi številnim drugim ustanovam in društvom.

Umrl od vseh pozabljen

Zadnje desetletje 19. stoletja so se znova pojavili politični prepiri. Izgubljal je svojo priljubljenost. Leta 1891 ni bil več izvoljen v dunajski parlament, štiri leta kasneje ne v goriški deželni zbor. Tudi poznejši poskusi vrnitve v politično življenje niso bili uspešni. Zadnja leta je, ko je poleg vsega še zbolel, živel povsem odmaknjeno od sveta. Umrl je 1. novembra 1907.

Rojstno hišo uničil potres

Da tako velik mož ne bi tonil v pozabo, je leta 1971 ***Klub starih goriških študentov*** na njegovo rojstno hišo postavil spominsko ploščo. A žal tudi ta pečat ni trajal dolgo; potres je namreč pet let kasneje hišo porušil. Plošča od takrat sameva v muzeju. Upamo lahko, da se bo želja breginjskih osnovnošolcev o ponovni postavitvi plošče uresničila še v tem mesecu. Ko so v lanskem šolskem letu mladi nadebudneži raziskovali življenje in delo dr. Tonklija ter njegovega brata Nikolaja, pa so si za cilj postavili tudi ureditev spominske sobe.

Mateja Kutin
Foto: arhiv OŠ Breginj

Dr. **Nikolaj Tonkli** je živel in delal v bratovi senci. Po študiju prava se je zaposlil v njegovi odvetniški pisarni. L. 1883 je postal prvi predsednik ***Goriške ljudske posojilnice***, ki jo je vodil 12 let. Dvakrat je bil izvoljen v goriški deželni zbor (1884, 1889) in bil tudi deželni odbornik. Z bratom sta skupaj z dr. **Antonom Mahničem** delovala v društvu Sloga proti bolj liberalno usmerjenim politikom.

Viri:
Marušič, B., 2002: 100 slovenskih politikov. Ljubljana, Prešernova družba, str. 196-197.
Primorski biografski leksikon. Kraj, založba, leto?, str. 26-27.
N.N., 1953: Koledar družbe sv. Mohorja. Celovec, Goriška Mohorjeva družba, str. 113-120.
Bili so in ostajajo veliki ljudje. Kovačeva iz Breginja, dr. Josip Tonkli in dr. Nikolaj Tonkli. Breginj, raziskovalna naloga Podružnične OŠ Breginj, 2002/2003.

Primarni cilj je varovanje narave

Dr. Albin Belar, naravoslovec in seizmolog, je že leta 1908 predlagal ustanovitev naravovarstvenega parka nad Komarčo. Po prvi svetovni vojni so načrti ponovno zaživeli. Leta 1920 je *Odsek za varstvo prirode in prirodnih spomenikov* pri *Muzejskem društvu* predložil pokrajinski vladi za Slovenijo znamenito *Spomenico*, katere prva zahteva je bila ustanovitev varstvenih parkov po zgledu drugih dr-av.

V njej je bil prvič jasno opredeljen načrt za ustanovitev parka v Dolini Triglavskih jezer. Alpski varstveni park je bil razglašen in zaščiten leta 1924, a žal samo pogojno za dobo 20 let. Obsegal je okrog 1.400 hektarjev. Zakupno pogodbo so podpisali 1. julija 1924 v Ljubljani. Dve leti za tem so prvič uporabili ime *Triglavski narodni park*. Zasluga gre profesorju **Franu Jesenku**, ki je bil med najbolj vnetimi zagovorniki in borci za uresničitev zamisli o parku v Dolini Triglavskih jezer.

Zakaj prav Dolina Triglavskih jezer?

Gozd nad Komarčo je bil močno izsekan, Lopučnica in Jezerska dolina pa popaseni. Morda se že v prvih pobudah za zavarovanje zrcalita oba osnovna razloga za ustanovitev parka; na eni strani izjemna lepota narave ter na drugi njena ogroženost. Zakupna pogodba je veljala 20 let. Načrte za njeno podaljšanje pa je prekinila druga svetovna vojna.

Končno veliki narodni park

Po drugi svetovni vojni so več kot deset let trajajoče napore za ponovno ustanovitev parka ovirali predvsem pašniški interesi, pa tudi nedoreče-

BRV ČEZ SOČO PRI ŽAGI V TRENTI *sta odprla minister mag.* **Janez Kopač** *in predsednik Hessensko-slovenskega društva* **Karl Schnabl**.

nost v zvezi s pristojnostjo razglašanja parka. 26. junija 1961 je bil v ***Ljudski skupščini*** sprejet *Odlok o razglasitvi Doline sedmerih jezer za narodni park pod imenom Triglavski narodni park*. Obnovitev in uzakonitev 'malega' Triglavskega narodnega parka (obsegal je 2.000 hektarjev) je bila nujno potrebna stopnica k pravemu cilju, velikemu parku v Julijskih Alpah, ki je že desetletja živel v mislih mnogih Slovencev. Leta 1964 je komisija dr. **Mihe Potočnika** dala prvo pobudo za razširitev. V šestdesetih in sedemdesetih letih so bile opravljene temeljitejše analize ter pripravljeni celoviti in plansko obdelani predlogi za razširitev parka. Zakonski osnutek za današnji park je bil obravnavan že leta 1978, površinsko razširjen in vsebinsko predelan predlog pa je ***Skupščina SR Slovenije*** sprejela 27. maja 1981 kot *Zakon o Triglavskem narodnem parku* v dvostopenjskem varstvenem režimu.

Obetajo se nove spremembe

Po dobrih dveh desetletjih je v postopku sprejemanja nov zakon o Triglavskem narodnem parku, ki bo prinesel tudi spremembo meja. Nekateri kraji oziroma njihovi prebivalci so se namreč odločili za vključitev v TNP, iz osrednjega območja pa bosta izločeni Bavšica in Ukanc. Na naši strani parka naj bi se tako vanj vključili Bača pri Podbrdu, Kuk, Kal, Stržišče, Znojile in del Kneških Raven.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

Vir: *Peterlin S. 1975. Prvo poglavje (1908 - 1924 - 1944). V: 50 let Triglavskega narodnega parka, Ljubljana, Proteus št. 9-10, letnik 36: str. 387 - 391*

Ob 80. obletnici Triglavskega narodnega parka (TNP) so pripravili številne prireditve. Osrednja slovesnost je potekala 24. maja, na evropski dan parkov, v Trenti. ***Zavod TNP*** je ob tej priložnosti **Janezu Hacinu**, **Wolfangu Knollu**, **Stanetu Peterlinu** in **Karlu Schnablu** podelil *Belarjeva priznanja*. Namenjena so posameznikom ali pravnim osebam za uspešno delo, dosežke, pomoč pri promociji parka, ohranjanju naravnih vrednot in kulturne dediščine, urejanju parka, naravi prijaznemu upravljanju planinskih postojank ter poti.
Catherine Roth, direktorica ***Direktorata za kulturo ter kulturno in naravno dediščino*** pri ***Svetu Evrope***, pa je TNP-ju podelila *Diplomo za zavarovana območja*. Gre za najvišje in prestižno priznanje za področje naravne in kulturne dediščine ter zavarovana območja, ki so jo od leta 1965 podelili 60 krat. Komisija upošteva izjemnost območja, evropsko pomembnost z vidika ohranjanja naravne in krajinske pestrosti ter pomen zavarovanega območja za znanstvene, kulturne, estetske in rekreacijske namene.
Prestižna Diploma, ki se podeljuje za dobo petih let in jo je možno obnoviti, je velika čast, hkrati pa tudi obveza. Upravljavcu in posledično državi nalaga določene obveznosti. Sestavni del so namreč, poleg utemeljitve podelitve priznanja, tudi pogoji in priporočila. TNP bo tako v letnih poročilih in v primeru revizije dolžan poročati o napredku ter izpolnjevanju pogojev in priporočil. Slednja se nanašajo na coniranje, prostorsko načrtovanje, čiščenje odpadnih voda, plenilce in zveri, integracijo različnih dejavnosti, gozdarstvo, promet, športne in rekreacijske dejavnosti, ohranjanje stavbne in poselitvene identitete, raziskovanje ter lastništvo. Prvi pogoj pa je dokončati, sprejeti in uveljaviti načrt upravljanja, kar bo potrebno storiti takoj po sprejetju novega zakona o TNP-ju.

Obvestila

'PREBIRANJA'

*Na **Alpskem valu** lahko ljubitelji poezije in proze odslej vsak četrtek ob 19.30 prisluhnete novi oddaji, ki smo jo namenili prebiranju del slovenskih in tujih avtorjev. Poimenovali smo jo* Prebiranja, *saj tako že ime samo pove, čemu je namenjena. Zavedamo se, da so tovrstne oddaje v radijskih medijih redkost. S Prebiranji zato v prostor, v katerem živimo, vnašamo svežino in pestrost ter zadovoljujemo različne okuse poslušalk in poslušalcev. Oddaja nastaja v sodelovanju z dramsko igralko Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica* **Dušanko Ristič**, *ki s svojim izrednim čutom za interpretacijo poslušalcu odkriva svet neizmernih lepot poezije. V prvem sklopu oddaj lahko prisluhnete poeziji* **Hafisa**, *ki nas popelje na veliko popotovanje ljubezni. Odpotujte z nami.*

Z oddajo želimo spodbuditi tudi vse tiste, ki se izražate skozi poezijo ali prozo, da postanete 'slišni'. Vsem, ki gojite tovrstno kulturno dejavnost, omogočamo, da svoja dela 'prebirate' z nami.

Gregor Maver,
Alpski val

Zlata obala ... mogoče nekoč

Humanitarna organizacija *Divog* pomaga ljudem v okolici jezera Volta. Kot že veste, sodelujemo s svojim znanjem, izkušnjami in materialnimi dobrinami tudi slovenski študentje. Ženski del odprave je sem prispel pred tremi meseci, aprila pa se je pridružil tudi Tadej. V nadaljevanju vam bomo skušali ustvariti sliko tukajšnjega življenja in našega dela.

Mestece Ho Hoe ima 6.000 prebivalcev, celotno okrožje Ho Hoeja pa šteje kar 100.000 prebivalcev. Podnebje je ekvatorialno, toplo in vlažno. Ker se začenja deževna doba, smo večkrat na dan mokri. Prve dni smo dekleta preživele v lokalni bolnišnici, kjer smo spoznavale tukajšnje zdravstvene probleme, načine dela in zdravljenja ter splošno opremljenost bolnišnice. Nad slednjo smo bile presenečene, saj je za afriške razmere dokaj dobra. Potem smo se z mobilno bolnišnico selile po lokalnih zdravstvenih centrih. Aprila se nam je pridružil Tadej.

NOŠENJE BREMEN NA GLAVI *je vzrok številnih bolečin.*

Dekleta so se med tem že vrnila domov, Tadej pa ostaja v Afriki. S svojim jeklenim konjičkom je na poti v Čad. Pa še to! Očitno je bila za naše bralce tminska uganka prezahtevna, saj v uredništvo ni prispel niti eden odgovor.

SLOVENSKI ŠTUDENTJE *pomagajo ljudem v okolici jezera Volta.*

V pristanišče po pošiljko

Preden smo začeli delati na terenu, smo rabili pošiljko iz Slovenije. V Gano je prispela z ladjo in zaradi različnih vzrokov mesec dni počivala v pristanišču. Tadej je stvari vzel v svoje roke; vztrajal je toliko časa, dokler pošiljke ni prevzel. Manjkalo je 20 škatel, za katere nihče ni vedel, kje so. Tri dni je trajalo, da je pošiljka v celoti prispela v Ho Hoe. Na poti nam je potem zmanjkalo še bencina. To je pač Afrika. Tu se pije, ko si žejen. Ne prej, ne potem.

Delo teče, kot smo si zamislili, čeprav včasih šepa logistika. Za patronažne namene uporabljamo motor, vendar pa so ceste po vsakem nalivu slabše. Ponavadi se razdelimo v dve skupini in vsaka gre v enega od lokalnih zdravstvenih domov. Tam nas pričaka množica ljudi, katerim so dan ali dva prej povedali, da prihajajo belci, ki bodo delili zdravila zastonj.

In potem se začne.

Sestra ali tehnik v čakalnici napravi triažo; razvrsti paciente glede na nujne in manj nujne primere. Najprej pregledamo paciente z vročino, ki naj bi jo po njihovem imeli vsi, nato poškodbe in rane (opekline, praske, sekundarno zagnojene rane, ubodne rane ...). Potem se skupaj s prevajalcem lotimo njihovega največjega problema – bolečin. Vzrok za to leži na dlani; nošenje bremen ter velikih posod na glavi. To je za nas prava atrakcija, vendar moramo vedeti, da lahko taka bremena, polna sadežev in vode, tehtajo tudi več kot 30 kilogramov. Na glavah prenašajo stole, mize, drva, hlode, skratka vse. Nobenega pa ne boš videl, da bi to prenašal na ramenih, v nahrbtniku ali si pomagal z osli oziroma voli, kot to počnejo Maročani in Gambijci. Ne vemo, ali sploh poznajo samokolnico. Mi je nismo videli. Potem pa dan na dan dobesedno požirajo 'pain killerje' (protibolečinske tablete). Ker teh nismo pripeljali cel zabojnik, jih delimo le v nujnih primerih. Tisti, ki jih ne dobijo, so potem užaljeni. Poskusimo jim razložiti, da sicer razumemo njihov način življenja, vendar naj raje nosijo na glavi lažje stvari in naj zapregožejo kakšno živalco. Vsi lepo prikimavajo. Ko končaš delo, pa v vasi srečaš pacienta, ki se je prej komaj premikal zaradi bolečin, sedaj pa na glavi nese 30 litrov vode.

Otrokom igrače, odraslim kondome

Otroci se *javu*-jev, belih ljudi, bojijo predvsem zato, ker zbadajo z injekcijami. Pred dobrim mesecem dni so namreč izvajali mednarodni projekt izkoreninjenja otroške paralize v Zahodni Afriki. Obiskali so vse otroke v državi in jih cepili. Mi pa jih poskušamo potolažiti z igračo, balonom ali čim drugim, kar smo zbrali v Sloveniji s pomočjo proizvajalcev igrač, otroških trgovin in ***VVZ Ilka Devetak Bignami*** iz Tolmina. Odraslim pa delimo kondome. Marsikomu ni povsem jasno, kako se jih uporablja, zato jim moramo vse razložiti. Na ta račun je včasih veliko smeha, spet drugič pa borba zanje.

Palmovo olje ozdravi vse

Velike težave predstavljajo rane. Človek kar ne more verjeti, kaj vse položijo nanje. Vendar pa so tudi naše babice polagale na rane vse mogoče. Podpiramo naravna zdravila, ki so za to primerna. Včasih pa tudi sami obnemimo, kaj vse nastane iz male ranice. Vsesplošno zdravilo je palmovo olje, ki 'zdravi vse'. V rano zatlačijo vato in jo prelijejo s palmovim oljem. S tem jo popolnoma zaprejo in iz navadne praske nastane velika gnojna rana. Nanje običajno polagajo vse

GOLOKWATI, 21. april 2004

Moram reči, da mi je prav odleglo, ko sem prvega aprila prestopil gansko mejo. Prav do zadnjega kilometra se je zapletalo. A ker sem verjel, da bom prišel do Gane, mi je to tudi uspelo. Viza za Gano mi je potekla in moral sem ponjo v glavno mesto Burkine Faso, Ouagadouguje. Bil sem tako izmučen, da sem med vožnjo na motorju zaspal. Na srečo se je vse dobro izteklo. Mimogrede sem na nekem križišču v mestu spoznal tudi Slovenca **Draga** *iz Izole, ki že 17 let živi na različnih koncih Afrike.*

Odločil sem se, da bom poskusil izprositi brezplačno vizo, saj ni bila moja napaka, da je viza že potekla. Konec koncev pa bom brezplačno delal in se potil v njihovi državi dva meseca in od njih ne bom zahteval niti tolarja. Skuštran, umazan in smrdljiv sem se privlekel na ambasado ter povedal svojo zgodbo. "Nič ne bo, daj 25 € in štiri slike, pa pridi čez dva dni." Stara zgodba.

V moji glavi je začelo kar vreti. Ne, tako hitro in poceni je pa že ne boste odnesli. "Če pa že mora biti tako, pa naj bo viza v enem dnevu", sem vztrajal. O.K. Ko pa sem prišel čez dve uri ponjo, me je v potnem listu poleg vize, na kateri je pisalo z velikimi črkami GRATIS, čakalo še 25 €. Juhuuu, kinder jajček za veliko noč. Potem pa samo na motor in naravnost v Gano po najhujši vročini, da se kdo ne premisli ali izmisli še kaj novega. Čeprav me je pošteno tiščalo na ..., sem zdržal celo uro, samo da pridem čim prej čez mejo. Tu je šlo vse gladko. Končno je le uspelo. Po slabo prespani noči me je čakala 13 urna maratonska vožnja do končnega cilja, mesta Ho Hoe (GPS: N 7° 09' 03,94", E 0° 28' 55,61", alt 209 m).

A stara zgodba se je nadaljevala tudi v Gani. Vsakih 20 kilometrov sem se moral ustaviti in carini ter policajem, vsakemu posebej, razložiti od kod prihajam in kam grem, kaj tovorim ... Vsak si je želel kakšnega darila in celo mojega motorja. A sem jim obrazložil, da bomo delali zastonj, da smo jim prinesli zdravila, otrokom igrače in šolske potrebščine, če pa še to ni dovolj, se pa kar obrnem in grem domov. Tako so me potem hitro spustili naprej in jih še dokumenti niso več zanimali. A se je zato zadnjih 550 km vleklo kot jara kača. Na cilj sem prispel sredi noči. In kaj sem si najprej zaželel? Pivo! Ja, pivo. Šele potem so prišle na vrsto 'moje' punce, ki so že trdno spale, utrujene od celodnevnega dela. Seveda smo mojemu prihodu skupaj nazdravili z wiskyjem.

Lep pozdravček, **Tadej**

vrste rastlinja, pogosto celo penicilin. Trudimo se, da bi jih naučili osnovne nege ran in higiene. Vendar je uporaba vode in mila, ki bi včasih popolnoma zadostovala za ozdravitev, bolj izjema kot pravilo. Za palmovo olje pa velja, da ga je potrebno čim več popiti za dober vid. In kaj temu sledi? Zelo visok krvni pritisk s pogostim rezultatom 210/150 Hgml.

Nekaj bo že prijelo

Tukajšnji prebivalci menijo, da so zboleli za malarijo, čim se slabo počutijo. V lekarni nabavijo zdravila zanjo, zraven pa vzamejo še paracetamole, vitamine in še kaj. Nekaj bo že prijelo. Potem pa pride v zdravstveni dom otrok, ki že devet dni požira klorokine za zdravljenje malarije (praviloma se jih jemlje tri dni), poleg tega pa še vrsto drugih zdravil, ki mu jih je predpisala kar njegova mati. Poln je izpuščajev in še vedno se slabo počuti. Še dobro, da ga ni zastrupila.

"Saj ima brata dvojčka"

Doživljamo pa tudi za nas nedojemljive stvari. Otrok star sedem mesecev ima povišano temperaturo in majhno ranico na prsih. Čim se ga dotakneš, joče. Ugotovimo, da iz dveh majhnih ranic, ki jih je naredil lokalni vrač pod desno prsno bradavico, izteka gnoj. Mati zatrjuje, da naj bi bila rana stara tri dni. Nemogoče! Očistimo gnoj in vse, kar še pride ven, ter damo antibiotike. A otrok mora v bolnico, saj se mi selimo v drug kraj in ga ne bomo mogli opazovati. Mati se samo nasmehne in pravi, da nima denarja za bolnico. Pa saj ima brata dvojčka. Eden bo že preživel. Ne moremo razumeti. Kmalu pa spoznaš njihov moto; lažje je narediti novega, kot bolnega ozdraviti.

Za bolnišnico in zdravila ni denarja

K nam je prišla tudi 17-letna bolnica. Zelo je bila slabotna, z vrtoglavico in krvnim pritiskom 90/50 mmHg, sililo jo je na bruhanje, močno je kašljala. Slišati je bilo zamoklina pri dihanju na desnem pljučnem krilu. Situacija je bila kritična. Doma jo je čakal leto dni star otrok. Končno smo ji uredili prevoz z našim avtomobilom v bolnišnico, ki je dve uri vožnje oddaljena do mesta. Na sredi poti pa so šoferju rekli, naj jih pelje nazaj, ker nimajo denarja za bolnišnico in zdravila. Tudi to je Afrika. In kot že ne vem kolikokrat, smo se zahvalili Bogu ter staršem, da smo se rodili v Sloveniji.

"Hvala, vrtec Tolmin!"

Obiskali smo tudi privatni vrtec v Ho Hoe-ju, ki skrbi za otroke, katerih starši ne morejo ali nočejo skrbeti zanje. Veliko, še posebej žensk, je premladih, da bi lahko skrbele za svojega otroka. Vrtec financirajo razna podjetja in ljudje iz tujine, pomagajo pa si tudi z darili in donacijami. Tudi mi smo darovali igrače in šolske potrebščine, ki so jih otroci VVZ Ilke Devetak Bignami iz Tolmina zbrali za sovrstnike v Gani. V en glas so se zahvalili: "Hvala, vrtec Tolmin!" in se priporočili za nadaljnje sodelovanje.

Afriške glave, afriške obleke

Tako minevajo naši dnevi. Delamo od osmih zjutraj do petih popoldne z vmesnim premorom za kosilo. Proste dneve izkoristimo za počitek ali oglede dežele. Uspelo se nam je povzpeti na najvišjo goro Afadjato, ogledati si slapove Wli in Tagbo ter svetišče opic Mona. Včasih gremo ob nedeljah k maši, ki je prav zabavna. Ljudje pojejo in plešejo ob ritmih afriških bobnov. Občutki so fenomenalni. Ženski del odprave si je dal splesti kitke, tako da naše glave niso nič več evropske, ampak afriške. Vživeli smo se tudi v njihovo modo in si dali sešiti vsak svojo obleko.

Tadej Beguš z **Andrejo**, **Matejo**, **Mileno**, **Špelo** in **Urško** (ali **Kofi**, **Aku**, **Adwa**, **Akosua**, **Afi** in **Aku** kot so njihova afriška imena po dnevih, na katere so se rodili)

Foto: arhiv družine Beguš

Utrinki

ISKANJE LEPOTE

Koseč, Drežnica – ***Kulturno umetniško društvo Krn Drežnica*** je zadnji teden v maju organiziralo tretjo delavnico *Lepota v lesu in kamnu*, ki so jo letos združili s koseškim praznikom. Med petkom in nedeljo so pri Lazarjevem mlinu v Drežnici in na domačiji Kranjc v Koseču udeleženci izdelovali umetnine iz kamna, lesa in železa. Obiskovalci, teh je bilo kar lepo število, so lahko občudovali spretne roke umetnikov.

Ideja o izvedbi umetniške delavnice je že stara, prvič pa so jo uspeli organizirati pred dvema letoma v sodelovanju z ***Rezbarsko-intarzijsko-restavratorskim društvom*** iz Solkana. Umetniki, ki se delavnic udeležujejo, prihajajo iz različnih krajev po Sloveniji, pa tudi iz Italije. Seveda pa se vedno odzovejo tudi domačini. Cilj je med drugim tudi to, da slednji pokažejo svoje spretnosti širši javnosti. V sklopu delavnice so organizatorji pripravili tudi razstavo izdelkov iz lesa in kamna, na kateri so svoje mojstrovine predstavili številni domačini in drugi umetniki. Najbolj drzni so se lahko sprehodili po žerjavici, zanimiv pa je bil tudi nastop didžeriduistov.

Poti iz Drežnice do Koseča, ki je bila v 1. svetovni vojni poimenovana Via Exilles, so ustvarjalci delavnice dali novo vrednost. Ob njej so ustvarjali ter pustili najlepše izdelke kot pomnik prijateljstva in sodelovanja.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

***VARUH KORAKA**, delo Savinjčana* **Vinka Kovačca**.

DAN MLADIH

Podbrdo – Učenci osmega razreda ***Osnovne šole*** (OŠ) ***Podbrdo*** so skupaj z razredničarko **Martino Frelih** 25. maja na Bazenu organizirali zabavno prireditev, ki so jo poimenovali *Dan mladih*. Medse so seveda povabili tudi tiste malo manj mlade. Program se je pričel s predstavitvijo Inline hokeja, plezanja, kajakaštva in padalstva. Udeleženci so tekmovali v zabavnih skupinskih igrah. Dogajanje je popestril nastop dveh plesnih skupin, v katerih plešejo učenke OŠ Podbrdo. Prvič se je predstavila glasbena skupina ***Evil Neighbour***, ki jo sestavljajo učenci sedmega razreda: **Aljaž Čujec**, **Martin Drole** in **Matjaž Maver**. Dan mladih se je zaključil s koncertom dua ***Johnny Bravo*** iz Tolmina.

Katja Kravanja, PRC

Jožef Janež - Piščanc

Piščanc je bil Jožef Janež, rojen 1898 v Poljubinju pri Piščancu, kakor se je reklo po domače. Domačija je izginila že pred prvo svetovno vojno in le redko kdo ve, da je bila to mala hišica pod Štefovim vrtom nad cesto, ki pelje dol proti Gapu.

Bil je sam, brez sester in bratov. Nikoli nihče ni vedel, ali je v tej veliki ter imenitni vasi sploh imel kakšne sorodnike. Vsi so ga klicali Pepi Piščancov, ter končno Piščanc. Njegovo stalno bivališče je bilo v kotu skednja bogate domačije pri Lamljanu.

Piščanc je bil majhne rasti in v starosti okrog 45 let po videzu že pravi starček; prestradan, premražen, škrbasto brezzob in brez las. Od alpinskega klobuka se ni nikoli ločil, le včasih poleti v najhujši vročini, da si je z dlanjo lahko obrisal potne srage. V Poljubinju in drugod so ga imeli vsi radi. Ni bil vsiljiv in ne nasilen. Ljudi je zabaval s petjem pesmi čudnih besedil, zelo rad pa je pel tudi edino poznano in razumljivo besedilo, seveda brez pravega začetka*: "Oj, jast ti želim, oj jast ti voščim, jast ti želim lahko, lahko noč."* In to je včasih ponavljal v nedogled, še posebej takrat, ko se je vreme nagibalo k dežju ali pa je deževalo.

S seboj je vedno imel tudi kakšne zavržene orglice, na katere je igral tako, da je vanje v določenem ritmu pihal samo noter in vlekel sapo ven. Ob tem je plesal kolu podoben ples; v eni roki je držal orglice, drugo pa je imel napol pokrčeno in dvignjeno do ramen ter se vrtel skakaje, oponašajoč neko plesanje, ki je imelo pridih starinskosti.

Za vsako ceno vojak

Včasih je na rami imel tudi iz deske izrezljano puško. Za vsako ceno je namreč hotel biti vojak. Prav zato je bil vedno oblečen v ponošena vojaška oblačila, dobljena bog ve kje. Nadvse priljubljen mu je bil vojaški planinski klobuk s peresom, tako da je bil podoben alpincu.

Hrano si je pripravljal sam. Kuhal je v isti posodi, iz katere je potem tudi jedel. Vedno jo je nosil s seboj, tako kot mora vojak s seboj vedno nositi 'menažko'. Piščančeva 'menažka' pa je bila najpogosteje dvolitrska pločevinka za paradižnikovo mezgo, ki so jo odvrgli ali pa zanj 'prišparali' trgovci. Tudi vojaško aluminijasto žlico je imel vedno s seboj, v malem žepu suknjiča, tako da jo je lahko vsakdo videl. Za vsak slučaj, da si ne bi kdo mislil, da je on kakšen vojak revež brez žlice.

Vir: Večne misli spremljevalke

Danes 'fasunge' še ni

Dobri tolminski trgovci so ga zalagali s kosom kruha, peščico soli, stekleničko olja in kakšno čebulo ter strokom česna. Občasno je imel navado, da se je odpravil v Tolmin po 'fasungo'. To so bili zanj nakupi ali pa je menil, da mu 'fasunga' preprosto pripada. Navada v času prve svetovne vojne je namreč bila, da so družinam avstrijske vojaške oblasti delile po malo soli, katere je primanjkovalo, pa tudi nekaj moke ter testenin, in to brezplačno. Seveda je bilo treba po vojni vse plačati, Pepi pa ni imel s čim. V kolikor mu je kdo od trgovcev rekel, da 'fasunge' še ni, ker jo je dobil že prejšnji dan, jo je pač šel iskat k drugemu. In tako so po tednu ali desetih dneh prišli vsi na vrsto. S seboj je nosil tudi denarnico, polno starih nevrednih avstrijskih kovancev, ki jim je pravil 'senči', za vsak slučaj, če bi bilo treba 'fasungo' tudi plačati. On vsekakor ni bil revež brez denarja.

Bi skuhal eno 'plento'

Najpogosteje je kuhal samo polento, ki jo je zabelil s špehom in oljem. Moko, kruh, koščke špeha je sem in tja dobil od dobrih ljudi ter usmiljenih gospodinj. Nosil jih je v 'procaku', kot je on rekel 'krušnjaku', stari in umazani platneni torbi, ki je vedno visela na njem. Ko v svojem 'procaku' ni imel ničesar in je bil bog ve koliko časa že lačen, je hodil okoli kakšne domačije, preklinjal, pogledoval v nebo in govoril: *"Če bi jast imel sedaj eno pest moke in bi mi posodili ognjišče, bi skuhal eno plento."* Zanj je bila polenta dobra le, če jo je skuhal sam. Zelo rad se je ustavljal pri **Kacjanu**. Vedel je, da je nuna Kacjanova, sicer imenitna in ugledna gospa, izredno dobrega ter usmiljenega srca. Vedno je znala tako lepo reči: *"O, Pepi, a ti si prišel, a ti kaj dam? Pa saj je najboljše, da si kar sam skuhaš. A moko in sol imaš? Tri pesti soli, a ne?"* Seveda je to pomenilo le tri ščepce ali po Poljubinjsko tri 'pute' soli. In Pepi si je skuhal polento, zasoljeno s tremi pestmi soli. Kuhana je bila tedaj, ko je po njegovi navadi dišala že po zasmojenem.

Petje, orgle in velike piščali

Vsako nedeljo je hodil k prvi maši in je bil vedno ves nasmejan obrnjen gor proti koru. Kaj počne duhovnik, ga ni zanimalo. Njemu je bilo všeč petje in tiste čudovite, nevsakdanje orgle, ki so imele toliko velikih piščali. Vedno je stal ob klopeh v prvi vrsti, in kadar so vsi vstali, tako kot je zahteval mašni obred, se je on le obrnil k oltarju, gledal svoj vojaški plašč in z dvema prstoma z njega otresel kakšno smet.

Osebna higiena

Piščanc se je strašansko bal briti, ni pa hotel biti kosmat. Dlake z obraza in brade si je kar pulil, tako da je bil pogosto ves hrastav. Če se ga je hotel kdo znebiti ali ga prestrašiti, je bilo dovolj, če mu je rekel: *"Pepi, pojdi, ker če ne te kar abrijem."* Umival se je vsak dan redno, poleti in pozimi. V vaškem koritu si je komaj namočil konice prstov in vselej naglas naredil *"Prrf"* čez obraz. To je nekajkrat ponovil in se obrisal v svoj žepni robček. Tega je pogosto pral in ga imel vedno lepo zloženega v hlačnem žepu, kot pravi vojak. Vsako leto, ponavadi poleti, so ga starejši in resni vaški fantje ulovili, ga peljali v Godičo, kjer so segreli velik kotel vode ter ga skopali. Zažgali so mu umazane in smrdljive cape, ga oblekli v nove ter ga 'očedili' tudi bolh in uši. To je bilo navidez nasilno dejanje dobrosrčnih fantov, ki se ga je Pepi Piščanc zelo bal.

Poimenovanje Piščanc je bila zanj žaljivka. Kadar smo otroci iz nagajivosti za njim zakričali: *"Piščanc!"*, se je obrnil, pripognil, kot da bo vrgel v nas kamen, in šel naprej. Vendar nikoli ni nikomur storil nič hudega.

Ivan Rutar – Čemančev

Utrinki

DO ČIM VEČJE VARNOSTI NA CESTI

Tolmin – ***Avto-moto zveza Slovenije*** (AMZS) je v petek, 14. maja, na Logu organizirala akcijo, ki so jo poimenovali *Učna ura ulice*. Obiskovalci, teh je bilo žal bolj malo, so se lahko podučili, kako se varno usesti za volan avtomobila. Inštruktor varne vožnje **Brane Legan** je pokazal pravilno nastavitev volana, sedež, vzglavnika, varnostnega pasu, ki omogoča ob morebitni prometni nesreči čim manjše poškodbe. Z dolgoletnimi izkušnjami je spoznal, da smo za številne krivi prav vozniki sami, ker nepravilno sedimo, imamo sedež preveč oddaljen od volana, v preveč ležečem položaju ... Ob vsakodnevni vožnji dela-

Kako so gradili bohinjski predor

31. maja je minilo sto let od preboja Bohinjskega predora, največje ovire pri gradnji železnice, ki je v naše kraje prinesla veliko sprememb in jih povezala s svetom. Njegova izgradnja celo v današnjem času predstavlja velik dosežek, zato je prav, da se ob obletnici spomnimo velikih graditeljev.

Načrte za progo med Koroško in Trstom je izdelal **Giacomo Ceconi**, izredno sposoben gradbenik iz Vidma, ki se je že izkazal pri gradnji predora. Sam je začel opravljati meritve na terenu, leta 1900 pa pripravljalna gradbena dela v Bohinjski Bistrici. Avstrijski parlament je gradnjo odobril šele 6. junija 1901.

Plača na akord

Progo so razdelili na odseke; vsakega je gradila druga firma, ki je morala izpolnjevati pogoje razpisa. Firmi ***Ceconi*** so dodelili izgradnjo bohinjskega predora. Sodelovalo je 2.000 delavcev (vseh zaposlenih od Jesenic do Trsta je bilo kar 14.897), ki so bili plačani na akord. Za vsak meter predora so določili vsoto, ki si jo je skupina razdelila. Zaslužili so štiri do osem kron na dan. Stroški izgradnje predora so znašali 20,5 mio kron.

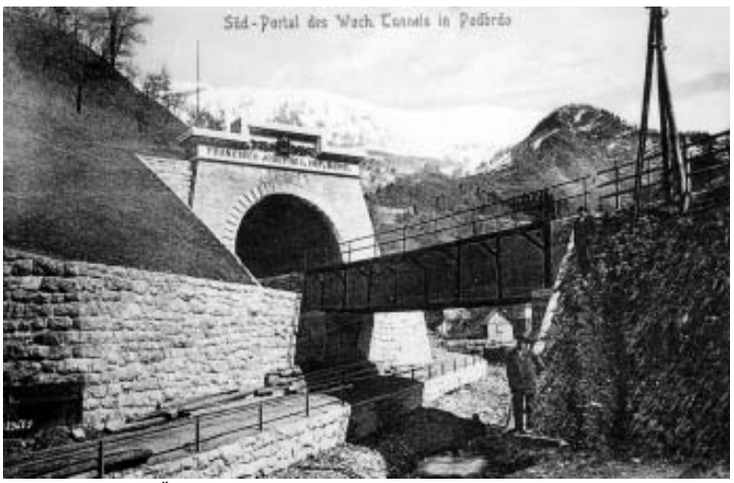

RAZGLEDNICA JUŽNEGA PORTALA BOHINJSKEGA PREDORA V PODBRDU. Foto: Fr. Pavlin**, original hrani **Boris Mlakar

Naj kot zanimivost povemo, da je prvotni načrt predvideval dva vzporedna enotirna predora, med seboj oddaljena 30 metrov, ki bi bila vsakih 200 metrov prečno povezana. Zaradi težavne strukture tal so se kasneje odločili za en dvotirni predor.

Šest dni v tednu po 12 ur

Z vrtanjem so v Bohinjski Bistrici uradno začeli 20. septembra, v Podbrdu pa 25. oktobra 1900. Vrtalo je šest mož; sedmi je nadzoroval in po potrebi priskočil na pomoč. Delali so 24 ur na dan brez odmora; 12 ur prva skupina in 12 druga. Vsakih 14 dni sta zamenjali turnus. Vrtalniki so se ustavili samo ob nedeljah. Najprej so vrtali ročno, nato z električnimi vrtalnimi stroji. V ta namen so zgradili dve električni centrali, vsako na svoji strani predora. Ker je bilo v Podbrdu poleti premalo vode, so morali iz Bohinja preko hriba napeljati daljnovod. Kamen za obokanje predora so na severni strani vozili iz treh bohinjskih kamnolomov, na južni iz Selške doline. Takrat je bila tudi zgrajena nova cesta na Petrovo Brdo. Z materialom iz predora so zasuli dve hiši in na nasipu zgradili železniško postajo Podbrdo.

Slab zrak in voda

Zaradi miniranja z dinamitom, plinov in številnih oljnih svetilk je bil zrak v predoru zelo slab. Velikega pomena je bilo zato prezračevanje, ki je bilo odlično urejeno.

Največjo težavo je graditeljem predstavljala voda, posebno v deževnem obdobju in ko se je talil sneg. 13. oktobra 1903 so morali prekiniti delo za ves mesec, saj je bil predor poplavljen. Odtočni kanal takšne količine ni mogel odvajati, zamašile pa so se celo prezračevalne cevi. Poročilo o meritvah v letih 1903-1904 beleži, da je v posameznih dneh iz predora izteklo 200 do 1.100 litrov vode na sekundo. Največ vode so namerili 27. junija 1904, ko je je v 24 urah izteklo

V Bohinjski Bistrici so ob stoti obletnici preboja predora pripravili razstavo o njegovi gradnji, ki jo je odprl **Milan Lusser** iz Švice, vnuk **Giacoma Ceconija**. Slavnostnega dogodka sta se med številnimi gosti udeležila tudi župan Ceconijevega rojstnega kraja in dr. **Paolo Petronio**, avtor knjige *Transalpina Bohinjska proga*. Do avgusta si lahko razstavo ogledamo v ***Muzeju Tomaža Godca***, ***Kulturnem domu Jože Ažmana*** in na železniški postaji. V petek, 28. maja, pa so v cerkvi sv. Nikolaja darovali mašo zadušnico in blagoslovili obnovljen spomenik umrlim pri gradnji predora.

Utrinki

mo napake, ki se jih niti ne zavedamo. Zato so take in podobne akcije potrebne, da nas opomnijo, kaj lahko naredimo, da bomo na cesti varnejši.

Sodelavci AMZS so spregovorili o varni vožnji s skuterji in uporabi čelad ter predstavili otroške avtosedeže in njihovo varno nameščanje.

Mateja Kutin

MAŠA ZA STOLETNO IVANKO

Avsa – Pred sto leti je v Jevščku zagledala luč sveta **Ivanka Matelič**. Ker staršem ni bilo lahko preživljati 15 otrok, od katerih danes živijo še štirje, je morala že v svojih najstniških letih od doma. Pot jo je vodila v Benečijo, kjer je delala kot pestrna. Kasneje je

OB PRAZNOVANJU 100 LET IVANKE MATELIČ** (sedi desno spredaj)**. Foto: arhiv EPI-centra

bila pomočnica pri družinah v Veroni in v Čedadu. Na stara leta se je vrnila v rodno vas k svoji sestri **Albini Faletič**.

V življenju ji ni bilo z rožicami postlano; preživela je grozote dveh svetovnih vojn, ki sta zaznamovali preteklo stoletje, bila nekajkrat zaprta, z brigadirji gradila Novo Gorico …

Zaradi popotresne obnove domačije s sestro trenutno živi v Avsah, kjer je dočakala tudi svoj stoti rojstni dan. Spomnili se je niso le njeni bližnji, ampak so jo z obiskom počastili tudi župan Občine Kobarid **Pavel Gregorčič**, **Nada Pajntar** in predstavnik Rdečega križa **Milan Lednik**. Kobariški župnik **Branko Melink** pa je na dvorišču njenega začasnega doma daroval mašo.

Mateja Kutin

skoraj milijon hektolitrov. V takih razmerah je trajal delavnik samo štiri ure. Delavci so se mokri in premraženi (temperatura vode je bila 6 do 7 stopinj Celzija) stalno menjali. V predoru so zgradili barako in jo ogrevali, da so se lahko preoblačili.

Končno pade zadnja stena

Skoraj štiri leta truda je bilo potrebno, da je napočil dan, ko je padla zadnja stena. Bohinjska Bistrica je bila 31. maja 1904 okrašena, s hiš so vihrale slovenske trobojnice, pevci so oblekli bohinjske narodne noše, igrala je vojaška godba. Po maši so se številni odlični gostje, med njimi nadvojvoda **Leopold Salvator**, odpeljali v predor in se po dveh kilometrih ustavili. Krajšim nagovorom v slovenskem in nemškem jeziku je sledila sprožitev mine, s katero je nadvojvoda odstranil zadnjo skalnato steno.

Bohinjski predor je ob koncu gradbenih del meril 6.339 metrov, danes pa njegova dolžina znaša 6.327 metrov. Leta 1945 so namreč nemški vojaki ob umiku razstrelili severni portal in predor skrajšali.

Gradnja terjala smrtne žrtve

V masivnih skalah so nastajale velike napetosti. Večkrat so se s pokom razletele same od sebe in poškodovale opremo, podpornike ali ranile delavce. Prihajalo je tudi do smrtnih žrtev. V Podbrdu je postavljeno spominsko obeležje 12 ponesrečenim; kar 43 imen pa je vklesanih na obeležju v Bohinjski Bistrici. Leto dni po izgradnji, ko promet še ni stekel, je predor terjal tudi civilno žrtev. **Peter Kusterle**, Tomažev z Bače pri Podbrdu, je kupil v Bohinju nekaj glav živine in hotel izkoristiti krajšo pot. Namesto čez Bačarsko sedlo je živino gnal skozi predor. Nenadoma je pripeljala lokomotiva, ki je preizkušala progo. Strojevodja je sicer pravočasno ustavil, vendar je Peter doživel velik šok. Bil je bolj krhkega zdravja in v nekaj dneh je umrl. Tedanji časopis je zapisal: *"Mogočni predor, tako imenitnega pomena za naše kraje, je gotovo dejstvo. Da bode pa nova železnica res tudi v prid našim krajem v gmotnem in narodnem oziru, v to pomozi bog!"*

Mnogi se tako sprašujejo še danes, namesto da bi razmišljali, kako jo najbolje izkoristiti!

Cveto Zgaga

Viri:

- *P. Petronio: Transalpina Bohinjska proga*
- *Livški: Iz Kranjske na Goriško pod zemljo v: Dom in Svet, l. 1902 in 1904*

ŽE ŠESTIČ NA STADOR

Tolmin – Zadnjo nedeljo v maju sta ***Turistično društvo Tolmin*** in ***Kolesarski klub Tolmin*** organizirala šesto kolesarsko dirko na Stador. Na 14-kilometrski progi z višinsko razliko 880 metrov se je pomerilo 92 kolesark in kolesarjev iz vse Slovenije. Prvi, **Miran Cvet** iz KD Hrastnik, je za pot porabil le dobre pol ure.

V posameznih kategorijah so se najbolje uvrstili: **Sandra Kozorog**, Prapetno (ženske A: 1970 in mlajše), **Silva Jevšnik**, KD Dobrovo (ženske B: 1969 in starejše), **Tadej Podgornik**, MBK Črni Vrh (amaterji A: 1989-1985), **Goran Ikič**, Etiketa Žiri (amaterji B: 1984-1975), **Miran Cvet**, Hrastnik (amaterji C: 1974-1965), **Igor Sedej**, ŠD Poklenk Brezovica (masters A: 1964-1960), **Miloš Brecelj**, KK Izvir, (masters B: 1959-1955), **Miran Dobravec**, Kneža (masters C: 1954-1950), **Adrijan Trebižan**, KD Brda (masters D: 1949-1945), **Ivan Hvala**, KD Brda (masters E: 1944-1940), **Marko Rejec**, Puntar Kneža (masters F: 1939-1935), in **Bojan Horvat**, KD Koper (elite 1981 in starejši + pod 23: 1985-1982).

Miran Cvet, ki je prvo mesto dosegel že tretjič, je za nagrado dobil kolo GT, najbolje uvrščena ženska, Sandra Kozorog, pa kolo Fuji. V kategoriji elite, kjer so tekmovali izven konkurence, je prvouvrščeni prejel pršut. Najmlajši in najstarejši tekmovalec, **Urban Jarc** iz Tolmina (letnik 1992) in **Marko Rejec** s Kneže (letnik 1937), sta prejela praktično nagrado: nosilec za kolo.

Mateja Kutin

POD MOGOČNI SLAP

Poljubinj – Stezo do slapu Beri že od malih nog poznajo skoraj vsi Poljubinci. Drugim pa je ta 60-metrski slap do sedaj ostajal bolj ali manj neznan. ***Turistično društvo Tolmin*** se je zato odločilo, da bo to naravno znamenitost približalo tudi drugim. Ob pomoči ***Krajevne skupnosti Poljubinj***, ***Občine Tolmin***, ***Lokalne turistične organizacije Sotočje*** in ***Turistične zveze Gornjega Posočja*** je pot uredilo in jo opremilo s smerokazi ter jo 22. maja tudi uradno odprlo.

Prireditve so se udeležili številni domačini in drugi obiskovalci, ki so se najprej povzpeli do slapa. Pot večinoma vodi po stari trasi. Zadnji del, kjer je bilo prej potrebno prečkati melišče, pa je spremenjen. Padajoče kamenje je namreč ogrožalo obiskovalce, stalno premikanje melišča pa se je odnašalo stezo. Zato so se odločili, da bodo preko Godiče postavili brv in zadnji del poti speljali po desnem bregu potoka.

Po vrnitvi na prostor za piknik je sledila podelitev zahval najbolj prizadevnim vaščanom, ki so nemalo ur namenili urejanju poti. Obiskovalci so druženje lahko nadaljevali ob hrani, pijači in glasbi.

Mateja Kutin

USPEHI KARATE KLUBA TOLMIN

Šempeter pri Gorici – V dvorani Hitovega športnega centra je 22. maja potekalo *Državno prvenstvo v karateju za dečke in deklice*. Tekmovali so v katah posamično in ekipno ter v športnih borbah. Slednje so pri malčkih in malčicah potekale z izve-

Foto: arhiv KK Tolmin

GLASBA JE HIŠA, V KATERI SE ZBIRAJO VSE PESMI

Tolmin – Nekako v duhu te lepe misli, ki jo je napisal **Nejc Gaberščček**, učenec sedmega razreda Osnovne šole Tolmin, je potekalo *22. srečanje slovenskih obmejnih glasbenih šol*, ki je v minulih letih premagovalo državne meje in povezovalo glasbenike iz več držav. 26. maja so se šolniki in njihovi učenci prvič srečali v 'brezmejnem' stanju. Obmejnim primorskim glasbenim šolam (tolminski, novogoriški, sežanski in koprski) so se pridružili še mladi izvajalci iz Celovca, Gorice, Jesenic, Raven na Koroškem, Slovenj Gradca, Trsta in Tržiča. Ob družabnem programu, ki so ga pripravili gostitelji, je bil ključni del srečanja koncert v dvorani ***Šolskega centra***, na katerem so nastopili najboljši glasbeniki iz gostujočih šol. Domačine so zastopali pianist **Marko Kanalec**, flavtistka **Neža Kravanja** in harmonikarica **Katarina Kovačič**. Koncertni večer je povezovala **Iris Podgornik** in ga domiselno podčrtala z izvirnimi razmišljanji o glasbi, ki so jih pri glasbenem poku ustvarjali otroci.

Srečanje je v vseh pogledih uspelo in ravnateljica **Slavica Mlakar** je lahko z organizacijo prireditve resnično zadovoljna. Zopet pa se je pokazalo, da ***Glasbena šola Tolmin*** nima primernih prostorov za izvajanje sodobnega pouka in njegovo predstavitev občinstvu. Slednje so opazili tudi gostje iz drugih šol, saj so v nekaterih okoljih že davno prej spoznali pomen ter vrednost tovrstne dejavnosti, ki kakovostno in v vseh pogledih kreativno motivira mlade. Priprave na spremembo tega nevzdržnega stanja v Tolminu že potekajo in lahko upamo, da se bo eno naslednjih srečanj, ko bo za organizacijo spet odgovorna tolminska šola, odvijalo v prostorsko lepšem in primernejšem okolju.

Jože Štucin, glasbeni pedagog

NA GRAD

Tolmin – ***Atletsko društvo*** (AD) ***Posočje*** je v nedeljo, 16. maja, organiziralo *Četrti tek in pohod na Grad*. Sončno nedeljsko dopoldne je privabilo lepo število tekačev in pohodnikov. Na Grad, kakor domačini imenujejo vzpetino Kozlov rob, se je podalo 47 pohodnikov; najmlajši med njimi še niso dopolnili treh let, najstarejši pa so jih šteli krepko čez 70. Na vrhu so z bučnim aplavzom spodbujali tekače.

Na dvokilometrski progi z višinsko razliko 200 metrov se je pomerilo 28 žensk in 57 moških, ki so bili razdeljeni na posamezne kategorije. Najbolje so se uvrstili: *cicibani* – **Lucija Herman** (AD Posočje), ki je bila s časom 12:00 absolutna zmagovalka med ženskami, in **Aljaž Uršič** (TK Kobarid); *pionirji* – **Krista Kenda** (AD Posočje) in **Urban Rejc** (TK Kobarid); *mladinci* – **Uroš Roner** (AD Posočje), ki je bil s časom 10:26 tudi absolutni zmagovalec med moškimi; *študentje* – **Zorka Bošnjak** (Hotedršica) in **Marko Vojska** (AD Posočje); *člani* – **Danica Kovačič** (ŠD Fontana) in **Renato Lešnik** (ŠD Gams Kobarid); *veterani* – **Marta Kofol** (AD Posočje) in **Stojan Melinc** (Kobarid); *starejši veterani* – **Vera Poljšak** (ŠD Brinj Povir) in **Jože Dakskobler** (PD Podbrdo). Podrobnejše rezultate si lahko ogledate na njihovi spletni strani: www.atletsko-drustvo-posocje.si.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

EKIPNI DRŽAVNI PRVAKI

Šmartno pri Litiji – Predstavniki ***Osnovne šole Tolmin*** so se v začetku maja udeležili državnega prvenstva v krosu. Najbolje sta se uvrstila **Tina Leban** (tretje mesto med tekmovalci sedmih razredov devetletke) in **Gregor Kos** (peto mesto med tekmovalci petih razredov). V skupni razvrstitvi pa so bili tolminski osnovnošolci ekipni državni prvaki.

Mateja Kutin

dbo kihon ippon kumite, pri mlajših dečkih in deklicah pa z izvedbo jiyu ippon kumite. Tekmovanja se je udeležilo 510 tekmovalcev iz 43 klubov. Barve ***Karate kluba*** (KK) ***Tolmin*** so zastopale karateistke **Demi** in **Kitty Finc**, **Gaja Kozar**, **Urša Koren** in **Megi Kravanja**. Gaja Kozar je v kategoriji kihon ippon kumite malčiče do - 35 kg osvojila 2. mesto, v kategoriji kata malčice (letnik 95 in mlajše) pa je delila 4. mesto.

Postojna – 8. maja je ***KK Postojna*** pod pokroviteljstvom ***Postojnske jame*** in ***Občine Postojna*** ter ob pomoči ***Karate zveze Slovenije*** in ***Športne zveze Postojna*** organiziral tretji mednarodni karate turnir *Pokal Postojnske jame 2004*. Udeležilo se ga je 443 tekmovalcev iz 59 avstrijskih, hrvaških, češkiih, madžarskih in slovenskih klubov. Karateisti KK Tolmin so tekmovali v katah. Dosegli so dve tretji mesti; Kitty Finc v kategoriji najmlajše (letnik 96 in mlajše) ter Megi Kravanja v kategoriji kadetinje (letnik 1988 – 1989).

Dunaj – Po tekmovanju v Postojni so se karateistke KK Tolmin, ki so zastopale klub na državnem prvenstvu, poleg njih pa še **Ana Vukelič** in **Jerca Koren**, podale v Avstrijo, kjer je potekalo prvenstvo *Vienna junior open 2004*. Med seboj so se pomerili karateisti avstrijskih, slovaških in slovenskih klubov (poleg KK Tolmin je Slovenijo zastopal še ***KK Olimpija Ljubljana***). Na prvenstvu so si naše karateistke v katah priborile zlato (Gaja Kozar, kategorija malčice), srebro (Kitty Finc, kategorija malčice) ter bron (Demi Finc v kategori starejše deklice in Megi Kravanja v kategoriji kadetinje).

Vesna Kozar, KK Tolmin

ŠPORTNE IGRE UPOKOJENCEV

Tolmin – Prve *Športne igre upokojencev Primorske* so bile organizirane leta 1973 v Tolminu, pobudo zanje pa je dalo ***Društvo upokojencev*** (DU) ***Tolmin***. Niso namenjene zgolj doseganju rezultatov, ampak predvsem druženju

LETOŠNJIH ŠPORTNIH IGER UPOKOJENCEV *se je udeležilo prek 200 tekmovalcev iz 12 severnoprimorskih društev.*

in tkanju novih prijateljskih vezi.

Letošnje igre, 31. po vrsti, so konec maja zopet gostili Tolminci. Prvič so jih poimenovali *Športne igre upokojencev severne Primorske*. Tekme so se odvijale v Tolminu, delno tudi v Kobaridu. Organizatorji so bili z udeležbo zadovoljni, saj so bile zastopane prav vse občine tega območja. 204 tekmovalci, člani 12 društev, so se pomerili v petih panogah: balinanju, kjer je bila udeležba največja (20 ekip), pikadu (11 ekip), šahu (sedem ekip), reševanju križank (pet ekip) in streljanju z zračno puško (pet ekip).

Zmagovalka letošnjih iger je bila ekipa ***DU Idrija***, druga je bila ekipa DU Tolmin, tretja pa ***DU Vipava***. V posameznih panogah pa so bili najboljši: DU Tolmin v reševanju križank in streljanju z zračno puško; ženska ekipa ***DU Ajdovščina*** in moška ekipa ***DU Solkan*** v pikadu; ženska ekipa DU Idrija in moška ekipa DU Vipava v balinanju; ter DU Solkan v šahu.

Besedilo in foto: Mateja Kutin

MARATON BREZ MEJA

Benečija – **Zdravko Likar**, načelnik Upravne enote Tolmin, velik ljubitelj športa in narave, mož, ki ga poznajo domala vsi Beneški Slovenci, je bil lani pobudnik maratona od Livških Raven do Dobrovega v Goriških brdih. Pretekel ga je skupaj z **Vojkom**

Foto: Video Kragelj

Hobičem in **Borisom Knapičem**. Na letošnjem *Maratonu brez meja*, ki je potekal konec maja, so se jim pridružili **Neva Blazetič**, **Jolanda Kofol**, **Mateja Sirk Fili**, **Matjaž Costantini**, **Ivan Kragelj** in **Zvonko Šulin**. Smer teka je bila spremenjena, saj so se z vstopom Slovenije v Evropsko unijo meje sprostile; tekli so od Livških Raven preko mejnega prehoda Solarji, po dolini Idrije skoraj do Krmina.

Organizatorji ob koncu maratona razmišljajo že naprej. V načrtih imajo, da se jim v naslednjem letu pri organizaciji pridružijo tudi zamejski Slovenci. Najpomembnejše bo seveda sodelovanje, druženje in srečanje Slovencev z obeh strani Kolovrata.

Janja Kragelj

AGENCIJA AS
Aleksandra & Dimitrij Drole
Doblar 6, Ročinj (NG)
GSM:
040 772 772
040 773 772
www.lep-dom.com

Predstavnik Dimitrij Drole vam nudi:

- kratko čakalno dobo,
- za Primorsko in Furlanijo (It),
- brezplačen ogled in svetovanje,
- natančen neobvezujoč predračun,
- nabavo in dovoz materiala do objekta,
- pisno garancijo na kvaliteto dela.

SUHOMONTAŽNI SISTEMI SODOBNE GRADNJE

Mavec je okolju projazen, naravni material, uravnava klimo v prostoru, je negorljiv in bivalno prijeten. Suhomontažni sistemi so toplotno in zvočno izolativni, hitro izvedljivi, cenovno ugodni.

Najpogostejša uporaba suhomontaže:

• za **spremembo namembnosti** (klet, podstrešje), • kot **suhi omet** notranjih prostorov (od 3. gr. faze), • za **hitro postavitev predelne stene**, • za toplotno, zvočno **izolacijo**, **ognjevarnost** (sten, stropa, tal), • za **izravnavo starih zidov** pri prenovi prostora, • za **spuščene stropove** – "Armstrong" ipd., • za **obdelavo špalet** pri menjavi oken, obloge cevi, stebrov ...

Rigips KNAUF Armstrong

Darilni kupon velja do 1. 8. 2004
Informacije:
040 772 772
Agencija AS,
Dimitrij Drole, Doblar

POLETNI DARILNI KUPON od 10 do 14 % popusta
(glede na obseg dela, za bralce EPI centra)

Ime in priimek: .....

Naslov: .....

Popravilo in servisiranje avtomobilskih klimatskih naprav za vozila vseh blagovnih znamk

Akumulatorji staro za novo

NOVO - NOVO - NOVO:

Na zalogi vetrobranska stekla za vsa vozila po izjemnih cenah – montaža takoj.

PSC d.o.o.

Prodajno servisni center Tolmin, d.o.o.
PE Tolmin: 05 38 00 020
Poljubinj 89 f

PSC Tolmin d. o. o., Poljubinj 89 f, Tolmin

Na podlagi 5. in 6. člena Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04) Občina Bovec objavlja

JAVNI NATEČAJ za sofinanciranje malih melioracij za namen živinoreje

1. Namen ukrepa

Namen urejanja kmetijskih zemljišč je izboljšati pogoje za strojno obdelavo in omogočiti racionalnejšo izrabo strojev za spravilo krme, tako da se čim več opuščenih kmetijskih zemljišč uporabi za prepašo živine. Sredstva so namenjena upravičencem za izvedbo manjših zemeljskih del, ki ne pomenijo posega v prostor (ureditev in ograjevanje pašnikov, krčenje drevesne zarasti in grmičevja, planiranje terena, odstranjevanje kamenja ter druga manjša zemeljska dela z namenom izboljšanja rodovitnosti tal oziroma pogojev obdelave kmetijskih zemljišč).

2. Višina razpisanih sredstev za ta namen v letu 2004 je 800.000 SIT.

3. Pogoji in merila za pridobitev sredstev: navedeni so v razpisni dokumentaciji.

4. Pogoji, ki jih mora izpolnjevati prosilec: • na javni natečaj se lahko prijavijo lastniki ali najemniki kmetijskih in gozdnih zemljišč na območju občine Bovec;
• nosilec in organizator del je kmetovalec, ki usposablja zemljišče.

5. Dokumentacija, ki mora biti priložena vlogi: Zahtevku mora biti priložena mapna kopija z orisom območja in označeno lokacijo melioracije, posestni list ali izjava o zakupu zemljišča. V prijavi morajo biti navedeni kompleksi po parcelnih številkah, kulturah in površinah.

6. Višina sofinanciranja znaša do 15 odstotkov vrednosti melioracijskih del.

***7. Upravičeni stroški*:** farmsko pletivo, bodeča žica, prevozi s traktorjem, ročno delo, koli, alkaten cevi, ureditev napajališč, drobni material in ostale usluge; vrednost gnojila, ki se porabi na urejenem zemljišču, se kot strošek urejanja zemljišča ne upošteva.

8. Naslov in rok vložitve vlog: vloge (obrazec dobite na Občini Bovec v sprejemni pisarni) s popolno dokumentacijo morajo prosilci oddati osebno ali s priporočeno pošto na naslov: Občina Bovec, Trg golobarskih žrtev 8, 5230 Bovec; z oznako: "Male melioracije - živinoreja".

9. Rok za prijavo je 31. 7. 2004. Vloge obravnava pooblaščena komisija, kot je predvideno v 7. členu Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04).

10. Dodatne informacije: 05/ 38-41-911 (Cecilija Ostan).

Danijel Krivec, župan občine Bovec

Na podlagi 5. in 6. člena Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04) Občina Bovec objavlja

JAVNI NATEČAJ za sofinanciranje malih melioracij za namen poljedelstva in sadjarstva

1. Namen ukrepa

Namen urejanja je vzpodbujanje razvoja poljedelstva in sadjarstva, ki predstavlja vzporedno dejavnost že uveljavljeni živinoreji. Poudarek je na ekološkem načinu pridelave poljskih pridelkov ter sadja. Sredstva so namenjena upravičencem za izvedbo manjših zemeljskih del, ki ne pomenijo posega v prostor (ureditev in ograjevanje polj in nasadov, krčenje drevesne zarasti in grmičevja, planiranje terena, odstranjevanje kamenja ter druga manjša zemeljska dela z namenom izboljšanja rodovitnosti tal oziroma pogojev obdelave kmetijskih zemljišč za namene poljedelstva in sadjarstva).

2. Višina razpisanih sredstev za ta namen v letu 2004 je 200.000 SIT.

3. Pogoji in merila za pridobitev sredstev: navedeni so v razpisni dokumentaciji.

4. Pogoji, ki jih mora izpolnjevati prosilec: • na javni natečaj se lahko prijavijo lastniki ali najemniki kmetijskih in gozdnih zemljišč na območju občine Bovec;
• nosilec in organizator del je kmetovalec, ki usposablja zemljišče.

5. Dokumentacija, ki mora biti priložena vlogi: Zahtevku mora biti priložena mapna kopija z orisom območja in označeno lokacijo melioracije, posestni list ali izjava o zakupu zemljišča. V prijavi morajo biti navedeni kompleksi po parcelnih številkah, kulturah in površinah.

6. Višina sofinanciranja znaša do 15 odstotkov vrednosti melioracijskih del.

7. Upravičeni stroški: farmsko pletivo, bodeča žica, prevozi s traktorjem, ročno delo, koli, alkaten cevi, drobni material in ostale usluge; vrednost gnojila, ki se porabi na urejenem zemljišču, se kot strošek urejanja zemljišča ne upošteva.

8. Naslov in rok vložitve vlog: vloge (obrazec dobite na Občini Bovec v sprejemni pisarni) s popolno dokumentacijo morajo prosilci oddati osebno ali s priporočeno pošto na naslov: Občina Bovec, Trg golobarskih žrtev 8, 5230 Bovec; z oznako: "Male melioracije – poljedelstvo in sadjarstvo".

9. Rok za prijavo je 31. 7. 2004. Vloge obravnava pooblaščena komisija, kot je predvideno v 7. členu Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04).

10. Dodatne informacije: 05/ 38-41-911 (Cecilija Ostan).

Danijel Krivec, župan občine Bovec

Na podlagi 5. in 6. člena Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04) Občina Bovec objavlja

JAVNI RAZPIS za podporo delovanju neprofitnih društev, aktivov in združenj, ki delujejo na področju kmetijstva, s sofinanciranjem

1. Namen ukrepa je vzpodbujanje organizirane dejavnosti na področju kmetijstva.

2. Višina razpisanih sredstev za ta namen v letu 2004 znaša 100.000 SIT.

3. Pogoji in merila za pridobitev sredstev ter pogoji, ki jih mora prosilec izpolnjevati: navedeni so v razpisni dokumentaciji.

4. Dokumentacija, ki jo morajo upravičenci priložiti vlogi: • program dela,
• poročilo o izvedenih aktivnostih,
• dokazilo o udeležbi na strokovnih seminarjih.

5. Višina sofinanciranja: Sofinancira se do 30 odstotkov upravičenih stroškov udeležbe na strokovnih seminarjih.

6. Upravičeni stroški:
• stroški kotizacije za udeležbo na seminarjih,
• potni stroški udeležencev strokovnega seminarja; upošteva se veljavna tarifa Občine Bovec za kilometrino.

7. Naslov in rok vložitve vlog: vloge (obrazec dobite na Občini Bovec) s popolno dokumentacijo morajo prosilci oddati osebno ali s priporočeno pošto na naslov: Občina Bovec, Trg golobarskih žrtev 8, 5230 Bovec z oznako: "Kmetijstvo – neprofitna društva". Rok za prijavo je 31. 7. 2004. Vloge obravnava pooblaščena komisija, kot je predvideno v 7. členu Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04).

8. Dodatne informacije: 05/ 38-41-911 (Cecilija Ostan).

Danijel Krivec, župan občine Bovec

POZIV K ODDAJI VLOG

Na podlagi 5. in 6. člena Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04) Občina Bovec poziva vse upravičence do sredstev po ukrepih, ki ne predvidevajo javnega razpisa, k oddaji vlog za naslednje namene:

1. Živinoreja:

1.1 Regresiranje preventivnih ukrepov veterinarske službe na živinorejsko usmerjenih kmetijah.

1.2 Regresiranje pregledov molznih strojev.

1.3 Regresiranje prevoznih stroškov pri prisilnih zakolih živine.

1.4 Analiza zemlje, krme in mleka.

2. Spodbujanje investicij, uvajanje novih tehnologij in tehnoloških posodobitev na kmetijah

2.1 Sofinanciranje izdelave poslovnega načrta, projektne dokumentacije ter investicij v sirarne.

2.2 Sofinanciranje investicij v hladilne naprave za mleko ter v molzne stroje.

3. Urejanje kmetijskih zemljišč

3.1 Regresiranje stroškov postopka pri nakupu kmetijskih zemljišč.

4. Promocija in društvene dejavnosti

4.1 Sofinanciranje promocijskih aktivnosti, sejmov in prireditev s področja kmetijstva ter obujanja tradicionalnih kmečkih običajev.

5. Podpora preusmeritvam kmetij v ekološko kmetovanje

5.1 Sofinanciranje izdelave projektne dokumentacije, namenjene preureditvi gospodarskih objektov potrebam ekološke reje domačih živali.

6. Sofinanciranje izobraževanja

6.1 Sofinanciranje programov izobraževanja kmetov.

6.2 Sofinanciranje programov izobraževanja za dopolnilne dejavnosti na kmetijah.

Informacije o pogojih, merilih, potrebni dokumentaciji ter višini sofinanciranja so navedene v ***Pravilniku o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec*** (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04), kjer so podani vsi podatki v zvezi s sprejetimi ukrepi. Osnovni obrazci vloge so na voljo na Občini Bovec, Trg golobarskih žrtev 8, 5230 Bovec.

Dodatne informacije: 05/ 38-41-911 (Cecilija Ostan).

Višina sredstev za te ukrepe v letu 2003 je 900.000 SIT.

Naslov in rok vložitve vlog: vloge z zahtevano dokumentacijo se zbira vsak mesec do zadnjega dne v mesecu in se jih nato obravnava po dospelosti do porabe sredstev po 8. členu Pravilnika o finančnih intervencijah za ohranjanje in razvoj kmetijstva in podeželja v občini Bovec (UG št. 6/02 ter UG št. 2/04). Nepopolne vloge se zavrže. Vloge je treba dostaviti osebno ali poslati (priporočeno) na naslov: Občina Bovec, Trg golobarskih žrtev 8, 5230 Bovec s pripisom: "Vloga – kmetijstvo".

Danijel Krivec, župan občine Bovec

JAVNI RAZPISI

• V Uradnem listu RS št. 57-58 je bil 28. 5. 2004 objavljen na strani 3466 **Javni razpis za kreditiranje naložb za zmanjšanje onesnaževanja zraka in drugih okoljskih naložb občanov 31OB04A**. Razpis velja do porabe razpisanih sredstev, vendar najkasneje do: 31. 5. 2005. **Razpisno dokumentacijo z obrazci** za vlogo lahko naročite na Eko skladu, j.s., ***telefon: 01/ 24-14-820*** ali v Novi KBM, d.d., ***telefon: 02/ 22-92-806*** ali ***02/ 22-92-861*** in jo prejmete po pošti.

• V Uradnem listu RS št. 57-58 je bil dne 28. 5. 2004 objavljen na strani 3467 **Javni razpis za sofinanciranje podjetniškega usposabljanja in drugih projektov v okviru programa razvoja podjetnosti in ustvarjalnosti mladih za obdobje 2004-2005**. Rok za predložitev vlog: 28. 6. 2004 do 12. ure. **Dodatne informacije** dobite na podlagi pisnega zaprosila na ***elektronskem naslovu:*** maja.gorjanc@pcmg.si ali pisno ***na naslovu naročnika***: PCMG, Dunajska 156, 1000 Ljubljana s pripisom oz. sklicem na 'Razpis mladih', najkasneje tri dni pred iztekom roka za oddajo vlog, do 22. 6. 2004.

• V Uradnem listu RS št. 57-58 je bil dne 28. 5. 2004 objavljen na strani 3469 **Javni razpis za spodbujanje nastajanja podjetniških povezav mikro in malih podjetij na lokalni ravni v letu 2004**. Rok za predložitev vlog: 28. 6. 2004 do 12. ure. **Dodatne informacije** dobite na podlagi pisnega zaprosila na ***elektronskem naslovu:*** barbara.kert@pcmg.si ali pisno ***na naslovu naročnika***: PCMG, Dunajska 156, 1000 Ljubljana s pripisom oziroma sklicem na 'Razpis mladih', najkasneje tri dni pred iztekom roka za oddajo vlog, do torka 22. 6. 2004.

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
11. 6.	**BOVEC**, Kulturni dom	**Gledališka igra skupine iz Poč**	Iris: 041-663-109
11. in 12. 6.	**PRAPETNO BRDO**	**Nogometni turnir Atila 2004**	ŠD, Mitja Kranjc: 031-583-678
12. 6.	**ČISTI VRH**	**3. pohod na Čisti vrh**	Miran Klaves: 031-227-199
12. 6.	**KOBARID**	**Kobariški sejem**	KS Kobarid: ks.kobarid@volja.net
12. 6.	**LOG POD MANGARTOM**	**Dober večer, sosed**	MePZ Žaga
13. 6.	**GOLICA**	**Planinski pohod na Golico -** vodi Tadej Koren	Zdravko Likar: 05/38-00-800
13. 6.	**ZELENICA**	**Planinski pohod na Zelenico** - vodi S. Ivančič (zahtevna tura)	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211
13. 6.	**ŠENTVIŠKA GORA**	**12. Ajns ter shod sv. Vida s slovesno mašo in procesijo**	Nataša Ozebek: 031-835-001
13. 6. (18.00)	**KOBARID**, Galerija Marsa	**Odprtje slikarske razstave Metke Sok in Matjaža Franka**	Galerija Marsa: 05/ 38-85-858
18. in 19. 6.	**TOLMIN**, pred trgovino Dual šport	**Sejem rabljenih koles**	Dual šport: 05/ 38-10-338
19. 6.	**RAJBELJSKA ŠKRBINA**	**Pohod na Rajbeljsko škrbino** - vodi S. Boljat (lahka tura)	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211
19. 6. (8.00)	**PETROVO BRDO**	**3. gorski maraton štirih občin** (Tolmin, Bohinj, Cerkno, Železniki) - več na www.lto-sotocje.si/maraton	Jože Dakskobler: 041-837-551, LTO Sotočje: 05/ 38-00-480
19. 6.	**BREGINJ**	**Kotarski dnevi** - obletnica rojstva narodnih buditeljev **dr. Josipa in dr. Nikolaja Tonklija**	KD Stol Breginj: 05/ 38-49-805
19. 6. (17.00)	**MOST NA SOČI**, v zalivu ob jezeru pod šotorom	**32. Noč na jezeru -** praznovanje 50. obletnice Lovske družine Most na Soči	Darij Vouk: 041-743-646, jezero@siol.net
19. 6. (v večernih urah)	**MENGORE**	**Pozdrav poletju** - 18h: gledališka predstava **Jaz sem zdrav in se mi dobro godi**; 20.30: koncert skupine **Čompa** z igralcem **Janezom Škofom**	Društvo Mengore, Jože Munih: 031-607-218
20. 6.	**ČENIEBOLA - ROBIDIŠČE - PODBELA**	**Pohod prijateljstva** - dan prijateljstva, športa, kulture in glasbe (vodi Zdravko Likar)	Zdravko Likar: 05/ 38-00-800
20. 6.	**LIVEK**	**Srečanje s krajani Topolovega**, ob 11h maša	Klavdija Zabreščak: 041-426-762
20. do 21. 6.	**TURRIACO** (Italija)	**Kresovanje in poletni sončni obrat** - nedelja: 'naravna tržnica'; ponedeljek: 'čarovniška in ognjena noč'	Mojca Rutar: 05/ 38-00-827
22. 6. (13.00)	**MOST NA SOČI**	**32. Noč na jezeru** - 9. srečanje gospodarstvenikov Primorske s predsednikom vlade RS mag. **Antonom Ropom** ter s predstavniki ministerstev in GZS	Darij Vouk: 041-743-646, jezero@siol.net
23. 6.	**MOST NA SOČI**	**32. Noč na jezeru** - 9h: 4. srečanja predstavnikov slov. hidroelektrarn in Turističnih društev; 14.30: odprtje razstave del 13. mednarodne likovne kolonije Posočje 2004	Darij Vouk: 041-743-646, jezero@siol.net
23. 6.	**ŠIROKO**, Kmečki turizem Bevk	**Kresovanje s kulturnim programom**	Miha Mlinar: 031-585-695
24. 6. (17.00)	**MOST NA SOČI**	**32. Noč na jezeru** - Srečanje članov Zveze borcev in upokojencev Tolminske, slavnostni govornik **Janez Stanovnik**	Darij Vouk: 041-743-646, jezero@siol.net
24. 6.	**TOLMIN**	**Puntarska noč in praznovanje dneva državnosti**	TD Tolmin
24. 6. (19.00)	**BOVEC**, na placu	**Pesem pod lipo**	PZ Golobar
24. do 27. 6.	**DREŽNICA**	**Amaterski oder v naročju Krna**	Rina Berginc: 05/ 38-48-602
25. 6.	**SMREKOVŠKO POGORJE**	**Planinski pohod po Smrekovškem pogorju z Raduho** - vodi S. Gorjup (lahka tura)	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211

Obvestila

POLETJE JE TUKAJ ...

… tudi za tatove, ki ne počivajo. Manejo si roke in komaj čakajo, da odidemo na dopust, saj se jim s tem ponuja več priložnosti, da lažje pridejo do svojega nezakonitega plena. To je tudi razlog, da policija v poletnih mesecih beleži porast storitev kaznivih dejanj, vlomov v stanovanjske hiše ali stanovanja. Cilj tatov so vsaj nekaj dni prazne hiše, kjer lahko brez strahu, da bi jih kdo zalotil, preiščejo prostore in s seboj odnesejo pomembne stvari za svojo uporabo ali, v večini primerov, nadaljnjo preprodajo. Njihova pozornost je usmerjena v vidne znake, da nikogar ni doma: poln poštni nabiralnik, iz katerega visijo natlačene poštne pošiljke, s polknami ali roletami zastrta okna … Zmedemo jih lahko na preprost način; pred odhodom na letovanje poprosimo sosede ali prijatelje, da nam dnevno praznijo poštni nabiralnik in s tem za kratek, a pomemben čas obiščejo naše domovanje.

Priložnosti pa najdejo tatovi tudi drugje. V poletnem času veliko ljudi išče osvežitev v Soči, Idrijci, Bači, Nadiži … Svoje avtomobile puščajo ob robu cest. Tu so tarče vozila, skrita očem kopalcev. Pozornost tatov je usmerjena na pozabljene ali puščene predmete na vidnih mestih v notranjosti vozila. Mamljive so osebne ali druge torbe, nahrbtniki, fotoaparati, pa tudi oblačila, v katerih bi se lahko nahajala denarnica. Pred odhodom k reki je smiselno vzeti s seboj vrednejše stvari, ostale pa spraviti v prtljažnik vozila.

Kljub zagotovilom, da omenjeno samozaščitno ravnanje preprečuje marsikatere nepovabljene obiske, lahko postanete žrtev kaznivega dejanja, ki je lahko posledica sistematičnih vlomov v stanovanja ali vozila. Policisti v večjih urbanih naseljih dobro vedo, da je lahko v eni sami ulici v kratkem času vlomljeno v več deset vozil.

V primeru, da postanete žrtev kaznivega dejanja, si velja zapomniti sledeče: ne glede na to, ali ste prestrašeni ali jezni, ne vstopajte v prostore in ne premikajte ničesar. Takoj pokličite 113 in naznanite sum kaznivega dejanja. Na podlagi vaše prijave bodo policisti začeli s preiskavo. Pri svojem delu bodo potrebovali čim več informacij o kaznivem dejanju, ki jih bodo pridobili tudi od morebitnih prič in drugih oseb, ki jim podatke lahko posredujejo.

Če vam ni vseeno, kaj se dogaja okoli vas, in bi radi ostali anonimni, lahko pokličete telefonsko številko ***080-1200.***

Mitja Jerkič, Policijska postaja Tolmin

Datum	Kraj	Prireditev	Informacije
25. 6.	**BAČA PRI PODBRDU**	**Srečanje gorskih kmetov**	TNP: 04/ 57-80-200
25. 6.	**BOVEC** ali **KLUŽE**	**Nastop češke folklore**	Folklorna skupina Bc
25. 6.	**MOST NA SOČI**	**32. Noč na jezeru** (vstopnine ni) - 14h: 18. turnir v malem nogometu za prehodni pokal Noč na jezeru 2004; 21h: zabava ob jezeru s skupino **Duble Truble**	Darij Vouk: 041-743-646, jezero@siol.net
26. 6.	**JAVORNIK**	**Vzpon na Javornik**	Gregor Rupnik: 040-308-172
26. 6.	**OAZA MIRU PRI BOVCU**	**Mednar. lokostrelski turnir** v disc. ARROWHEAT 12+12 tarč	Muznik Maks: 041/349-243
26. 6.	**PRAPETNO BRDO**, nogometno igrišče	**Mednarodni nogometni turnir policijskih enot** (sodelujejo ekipe Hrvaške in Italije)	Jure Kenda, Policijska postaja Tolmin
26. 6.	**BOVEC**	**Srečanje folklornih skupin štirih dežel**	Folklorna skupina Bc
26. 6.	**MOST NA SOČI**	**32. Noč na jezeru** - 8h: nogometni turnir za pokal Noč na jezeru 2004; 10h: sejem obrti (ekološka tržnica); 15h: pokalna tekma radijsko vodenih jadrnic; 17.30: uradno odprtje prireditev na jezeru: mimohod motornih čolnov, kajakašev in skuterjev; 18h: predstavitev **moto kluba OREL**; 18.30: show program z vodnimi skuterji navtične zveze Slovenije; 19h: **kulinarični rekord Pivke perutninarstva: največja konzerva Evrope** (za 454 mio prebivalcev); 20.30: tekmovanje v nočnih skokih v jezero; 22h: zabava s skupino **Šank rock**	Darij Vouk: 041-743-646, jezero@siol.net
27. 6. (11.00)	**KOBARID - MOST NA SOČI**	**Spust po Soči** - start pri Napoleonovem mostu, cilj Most na Soči, dolžina 20 km, startnina 2.500 SIT	TD Most na Soči: 041-743-646
27. 6.	**MOST NA SOČI**	**32. Noč na jezeru** (vstopnine ni) - 8h: sejem obrti; 11h: tradicionalno soško kajakaški ekološko rekreativni spust; 15.15: pokalno tekmovanje čolnov na električni pogon; 16h: predstavitev vodnih skuterjev; 17h: tekma kajakašev pionirjev in mladincev; 18h: nastop čarovnika **Jožeta Korena**; 18.30: **kulinarični rekord Peciva Nova Gorica: pita velikanka**; 20h: zabava; 21h: tradicionalni nočni skoki; 23h: baklada in ognjemet	Darij Vouk: 041-743-646, jezero@siol.net
julij	**BOVEC**, cerkev DM v Polju	**Letni koncert Komornega zbora Iskra Bovec** in počastitev 10. obletnice delovanja	Tjaša Kranjc: 041-480-587
2. in 3. 7.	**SLAP OB IDRIJCI**	**1. nočni turnir za prehodni pokal mali-nogomet.net** - več na www.mali-nogomet.net	Iztok Kogoj: 031-650-475, info@mali-nogomet.net
2. do 4. 7.	**KLUŽE** in **BOVEC**	**Festival Kluže** (Čakajoč Godota, Tinček Petelinček, koncert Klape iz Kastva)	Iris: 041-663-109
3. 7.	**VOLČE**	**Kulturni vikend v Volčah: Ljudski večer** - otroške delavnice, razstava prtov, ocenjevanje domačega kruha, nastop **PZ Znamenja Volče** in ples z ansamblom **Krila**	Darja Sovdat: 041-933-640
4. 7.	**GROSGLOCKNER** (Avstrija)	**Vzpon na Grosglockner**	PD Bovec, Ervin Mlekuž
4. 7.	**RAUCHKOGEL** (Avstrija)	**Planinski pohod na Rauchkogel -** vodi Joško Kodermac	Zdravko Likar: 05/ 38-00-800
4. 7.	**VRSNIK**	**Planinski pohod na Čisti vrh nad Vrsnikom** - vodi M. Kovačič (lahka tura)	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211
4. 7. (17.00)	**LIVEK**	**Slovesno odprtje otroškega igrišča**	Klavdija Zabreščak: 041-426-762
4. 7.	**VOLČE**	**Kulturni vikend v Volčah:** Ciganski večer - koncert ciganske etno skupine **Langa**	Darja Sovdat: 041-933-640
9. in 10. 7.	**DREŽNICA**	**Nočni turnir v malem nogometu**	Roman Ivančič: 051-363-397
11. 7.	**KRNICA V LOŠKI STENI**	**Vzpon na Krnico v Loški steni** - vodi Milena Brešan (**zelo** zahtevna tura)	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211
11. 7. (11.00)	**KNEŽA**	**60. obletnica napada enot IX. korpusa na železniško progo v Baški grapi** proslava z slavnostnim govornikom Milanom Kučanom, nastop **Partizanskega PZ** iz Ljubljane in učencev OŠ Dušana Muniha	Julijan Šorli: 05/ 38-06-617
11. 7.	**PEČINE**	**Shod s slovesno mašo**	Jožef Jakopič: 05/ 38-15-050
15. do 18. 7.	**IDRSKO**, Pr' skali	**Soča Reggae River Splash 2004**	www.vinylmaniarecords.si
16. do 18. 7.	**BREITHORN** (Italija)	**Planinski pohod na Breithorn** - vodi Zdravko Likar	Zdravko Likar: 05/ 38-00-800
17. 7.	**GREBEN MALIH BELIH ŠPIC**	**Planinski pohod na Greben Malih Belih Špic - Pot stoletnice** - vodi S. Boljat (zahtevna tura)	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211
17. 7.	**ČEZSOČA**	**19. tradicionalne kmečke igre Čezsoča 2004**	Vasja Vitez: 05/ 38-86-433
18. 7.	**PLANINA RAZOR**	**Trad. srečanje na Planini Razor** - vodi M. Brešan (lahka tura)	PD Tolmin, čet. 17.00-19.00: 05/ 38-83-211

Informacije za mesečni koledar prireditev lahko posredujete: za občino Tolmin na LTO Sotočje: 05/ 38-00-480, e-pošta: info@lto-sotocje.si, za **občino Kobarid** Nadi Pajntar: 05/ 38-99-220, e-pošta: nada.odsev@gmx.net in za **Bovško** na PRC: 05/ 38-41-500. **Informacije o prireditvah v prihodnjem mesecu nam sporočite najkasneje do 9. julija!**